Sic,
gebius hoc disticho Lutherum Helian
nominat, et numerum anni Christi, qui
bijt et abijt continet.

Fortis
et extrema verax aetatis Helias
Tecta
pius Coeli Celsa Luthere fuit sub

Philippus Melanthon.

Conditor aeternus vera est tibi voce rogandus,
Hunc tamen ut places, ara petenda tibi est.
Nulla
illa est grata deo, nisi Christus filius, ara,
Ad patrem nostras perferet ille preces.

Sic,
gebius hoc disticho Lutherum Helian
nominat, et numerum anni Christi, qui
bijt et abijt continet.

Fortis
et extrema verax aetatis Helias
Tecta
pius Coeli Celsa Luthere fuit sub

Philippus Melanthon.

Conditor aeternus vera est tibi voce rogandus,
Hunc tamen ut places, ara petenda tibi est.
Nulla
illa est grata deo, nisi Christus filius, ara,
Ad patrem nostras perferet ille preces.

APOLOGETICA ALIQVOT SCRIPTA MAGISTRI Ioachimi Vuestphali, quibus & suam Doctrinam de Eucharistia defendit, & fœdissimas calumnias Sacramentariorum diluit.

VRSELLIS
Excudebat Nicolaus Henricus.

Anno 1558.

APOLO-
GETICA ALIQVOT
SCRIPTA MAGISTRI
Ioachimi Vuestphali, quibus &
sanam Doctrinam de Eucha-
ristia defendit, & foedissi-
mas calumnias Sacra-
mentariorum
diluit.

VRSELLIS
Excudebat Nicolaus
Henricus.

Anno 1578.

PIO ET SYNCERO LE-
ctori salutem per Christum
Iesum.

QVOD In parabola de Oeconomo iniusto dicitur: filij huius seculi sunt prudentiores, quàm filij lucis in generatione sua, id in Anabaptistis & Sacramentarijs experimur uerissimum esse. Nam toto aduersus piæ fidei ueritatẽ impietatis suæ ingenio laborant, & plus adhibent carnalis prudentiæ, diligentiæ, & operæ, ad falsa sua dogmata disseminanda, propaganda & defendenda quocunq; modo, quàm filij lucis impendunt sanctam prudentiam, uigilantiam et studium in uera doctrina prouehenda et asserenda: plus illi sese fatigant in seducendis & perdendis multis millibus animarum, quàm hi occupan-

tur, ut homines ab erroribus pe-
cioſis conſeruentur illæſi, & ad
nitatem & ſalutem reducantur ſa-
cti. Nullam rationem tempo-
habent illi, non laboribus, non ſum-
ptibus parcunt, dummodo res ſua
promoueant & ſtabiliant, magnas
impenſas faciunt, inſumunt grandē
pecuniam libris ſuis excudendis, &
latiſsimè per regiones & ciuitates
diſpergendis, quos partim circum-
quaq; ad multos mittunt dono, par-
tim in urbibus uel in domos cū pro-
ijciunt, uel in publicis locis expo-
nunt, ut ita in multorum perueniant
manus, ſi qui uel emere grauentur,
uel interdictum ſit noxios libellos
diuendere. Si non datur copia eo-
lis impune diuulgandi ipſorum no-
xios fœtus, uel ſi occultare ſe uolūt,
ne deprehenſi habeantur pro Ana-
baptiſtis & Sacramentarijs, emit-
tunt ad ſuos intimos clanculum ali-
quot

scripta exemplaria, quæ deinde alijs alia ex alijs descripta passim circumferuntur. Hoc artificium nunc sit usitatum occultis quibusdam Sacramentarijs, quos cohibendi metus aliquis, non tam Dei quam hominum, ne aperte, quinam sint quidue sentiant, profiteantur.

Huius generis clandestina scripta nuper his diebus, & audio multa eiusmodi alia circumuagari & insidiose obrepere, ac insinuare se, quibus contagio Sacramentaria diffusa quamplurimos infectos & corruptos fecerit. In quibusdam uideo ista attemperari speciosos colores, ac utrique parti aptari cothurnos ambiguos, ut præparent uiam ad fucatam & fallacem concordiam constituendam inter nostros & Cinglianos, non id agitur, ut extirpato errore, & Ecclesia ab eius periculo libe-

rata, ueritas locum suum obtinet, sed ut aliquantulum obductus, occultatus agat radices, suoq; tempore repullulet, crescat, et uigeat, uberius. Est inter bonos istos conciliatores, qui controuersiam agitatam per tot annos à tantis uiris facile cõponi (oculis hactenus excutiẽtibus curatis et illustratis uno emplastro) posse omnibus percuperet persuasum esse, si bene intellecta una uocula Sacramenti recipiatur utrinq;, et dicantur corpus et sanguis Christi adesse et sumi in S. Cœna sacramentaliter, hoc est, figuratè et significatiuè. Vous nominatim me impetit, Epistola mihi inscripta, quæ ad me uenit ἀνώνυμος, non addito nomine authoris, non excusa, sed exarata, subornata fortasis, quantum conijcio ex quibusdam indicijs, ut excusa diuulgetur. Quod etiamsi non fiat, tamen oberrat ubiq;

loqui, quæ cum non solum me atrociter et impudenter criminando, sed etiam causam ipsam deformandi pessimis artibus lædat, errori subdole patrocinetur, ueræ doctrinæ obtrectet et maledicat, opposita refutatione breuiter ac simpliciter respondi, imo uerius responsionis et apologiæ iustæ primas lineas duntaxat adumbraui, unde apparet, quàm mihi suppeteret idonea occasio et copiosa materia prolixe et acriter refutandi istum, qui cum fuerit, calumniatorem, nisi mallem moderatiore ratione defensionis uti, ac nudam simplicem et manifestam ueritatem retundendis mendacijs opponere, quam meum ius persequi seuerius.

Veritas enim per se satis ualida non amat accurate multis defendi: mendacio autẽ nihil est imbecillius,

quod labascit & corruit, [illegible]
multis fulcris sustentetur. Obsecro
autem per Christum omnes pios, ut
de meis laboribus & scriptis rendi
de iudicent, si dignentur ea legere.
Si non legerint, ne reprehēdant, sed
damnent ignota, cum sciant, temeri-
tatem esse indignam bonis uiris, [illegible]
incognitis pronunciare. Quidam
ne inspectis quidem meis libellis, in
me conferunt, quæ nec scripsi, nec
dixi, nec sensi unquam, neq; profe-
ri & ostendi possunt ex meis scripti-
tis, tales cogitent quæso, Deo præ-
cepto prohiberi, ne quis temeris iu-
dicet, neue falsum testimonium di-
cat, non contemnant nec uentis com-
mittant comminationem denuncia-
tam falsis testibus, quod non erunt
impuniti. Deinde oro uiros doctri-
na & authoritate præcellentes, con-
stitutos in specula Ecclesiæ, quibus
præ alijs cœlestis doctrinæ custodia
com-

commissa est, ut causam publicam, quæ Dei est, sibi commendatam habeant, pro ea fideliter depugnent, nec sinant se ab ea propugnanda deterreri acerbissimis odijs, maledictis & iniurijs grauissimis, quibus hoc tempore onerantur, qui pro defensione ueritatis uel os aperiunt, et Satanæ Prophetis uel paululum resistunt: memores sint, Episcopis & pastoribus animarum, non tantum demandatas esse partes, ut doceant, sed etiam ut belligerentur, non solum ut oues deducant ad læta, et salubria pascua, sed etiam ut lupos arceant, & oues custodiant ab eorum incursu & uiolentia, & eos demum suo officio fideliter fungi, qui & docendi rectè munus obeunt, & contradicentes sanæ doctrinæ conuincere, & eis os obturare, indefesse & impigre laborant: Præterea rogo, ut sanandis malis Ecclesiæ & com-

ponendo diſſidio Sacramentario
habeant uera, ſancta, ſolida, et neceſ
ſaria remedia, ita ne ueritas lædatur,
ne cauſa bona periclitetur, cogitent
quam infœliciter conſulatur concor
diæ et paci, cum detrimento et iactu
ra ueritatis, conſiderẽt quanta dam
na, quanta ſcandala dederint Sacra
mentarij, quot maledicta et blaſphe
mias effuderint in Chriſtum, in ſa
cratiſſimam eius cœnam, in uer
bum, et miniſtros eius, quam multi
ſeducti ſint et ſeducentur editis li
bris ipſorum, quam late aperientur
fores Sacramentariæ peſti, ut uel in
tenebris uel in clara luce graſſetur,
ſi res leuiter et perfunctorie tran
ſigetur.

Poſtremo peto, non negligenter
expendi, quibus authoribus doctri
na de cœna Domini orta, progreſſa
et defenſa ſit in utramq; partem, in
deq; dijudicari, quæ conueniens eſt
uerbis

uerbis Christi ex Deo sit per minis
strum eius, de quo non dubia testi-
monia extent, spiritu Dei gubernā-
tum esse in causa Eucharistiæ agẽda:
quæ econtra non sit ex Deo, sed ex
hominibus, dissentiens à uerbis Chri
sti, agitata per eos, de quibus non
sint dubia argumenta, quem spiri-
tum impulsorem & ducem habue-
rint. Apostolus Paulus monet sub
Timothei persona Episcopos & eõ
rũ auditores, ut persistant in his quæ
didicerũt, et quæ eis cõcredita sunt,
scientes à quo didicerint.

Idem consilium Apostoli propo-
sitũ in hac admonitione, recte et tu-
to sequimur in dissensione de Eu-
charistia, ut persistamus in his quæ
didicimus, memores à quo didice-
rimus doctrinam de cœna Domi-
ni. Scimus nos eam accepisse à Do
mino nostro Iesu Christo, per ele-
ctum et fidelem eius minist-

testem & confessorem sanctæ memoriæ D. Martinum Lutherum, quem & doctrinæ excellentia & fortitudo in periculis, constantia in adversis, sapientia & dexteritas in consiliis dandis, aliaq; insignia dona spiritus, & res fœliciter gestæ, et admiranda opera ostendunt, fuisse vocatum, corroboratum, & gubernatum à spiritu Dei. Sacramentarij vero habent suum dogma à turbulento & seditioso homine Andrea Carlostadio, & Cinglio, qui cum gladium accepisset, gladio periit, iuxta sententiam Christi, in bello Helvetico trucidatus. Carlostadius et Cinglius hauserunt suum errorem ex lacunis Berengarij hominis superbi & arrogantis, qui Baptisma infantium reiecit, suam doctrinam de Sacramento Eucharistiæ bis revocavit, & desperabundus dixit moriturus: hodie apparebit mihi Dominus

meus

quos Iesus Christus, propter pœnitentiam, ut spero ad gloriam, uel propter alios ut timeo ad pœnam.

Iste Berengarius sustulit præsentiam corporis & sanguinis Christi è sacra mensa, figuram pro corpore, pro Est, significat, induxit. Depravatis scripturis et sententijs patrum usurpauit argumenta eadem, hoc est, sophismata & fallacias quas discipuli magistri sui Cinglij adhuc hodie adhibent, eandem omnino caudam agentes, tametsi quidam illis addicti comminiscantur, commodius hos sentire quam illi senserint, quidam etiam fingant, nullam unquam de re ipsa inter Lutherum & Cinglianos dissensionem fuisse, hos nunquam negasse ueri corporis Christi & Sanguinis præsentiam in S. Cœna, cum tot libri supersint, qui testimonium ferant, & Sacramentarij ipsi contradicant, & uel unius Episcopi

scopi Cantuariensis Thomæ Cra-
meri liber editus hoc anno, testis fit,
nihil discriminis esse inter Cinglij &
nostri huius temporis Sacramenta-
riorum sententiam, hos quoq; reti-
nere ac propugnare tropum, figu-
ras, significationes patriarcharum
suorum Berengarij & Cinglij, et ne
gare reuera adesse et edi Corpus
Christi in Sacramento sacræ Cœnæ.
Nos igitur audiamus beatum Pau-
lum nos monentem his uerbis: Ma-
nete in his quæ didicistis, scientes a
quo didiceritis.

Caueamus uarias insidias, late-
bras, technas et dolos, præcipue pru
dentes simus ne circumducamur de
cepti amphibologijs, quales sunt, cũ
dicitur: Christi Corpus editur in
Eucharistia Sacramentaliter, spiri-
tualiter, fide, ore fidei. Christus a-
dest in Sacramento uere et effica-
citer, per communicationem Idio-

matum

[illegible]um diuinitate sua, spiritu, uirtu-
te, & hæ locutiones exclusiue op-
ponuntur contra ueram Christi cor
poris & sanguinis præsentiam, &
illi qui utuntur in scribendo & lo-
quendo illis formulis, non admit-
tunt alias quæ affirmant, Christi
uerum substantiale Corpus esse &
reuera edi in Cœna, Christum cor-
pore & sanguine suo se exhibere, et
impertire præsentem, Christum a-
desse & sumi substantialiter, ore
quoq; corporis accipi eius corpus
& sanguinem.

Nam tales sermones non ferunt
manifesti Sacramentarij: occulti ple
runq; sese aperiunt, cum his absti-
nent in concionibus, siué in scriptis
suis, et cum instanter his urgentur;
quando debent edere ingenue abs-
que inuolucris confessionem suæ fi-
dei de præsentia Christi in Cœna.

Non igitur attendamus solum-
modo

modo ad uocum & sermonis si[illegible]
tudinem, sed multo magis ponde[illegible]
mus sensum uerborum. Non [illegible]
re nihili & leuicula agitur in hac con
trouersia, sed de diuino et præstan
tissimo thesauro de cibo et potu sa
lutari preciosi corporis et sangui[illegible]
Redemptoris nostri Iesu Christi.
Grande sacrilegium est et damnum
graue, auferri ex S. cœna uiuificam
alimoniam carnis et sanguinis. Tol
lunt hæc Sacramentarij, et simulant
se relinquere uirtutem, et [illegible]
corporis et sanguinis Christi, [illegible]
dem etiam illa auferent no[illegible]
gabunt aliquid prodesse ad Salutem.
Nulla religio est illis dicere, Carnem
Christi nihil prodesse. Os[illegible]
demit Christi sanguini uirtutem [illegible]
stificandi. Eodem tendit spiritus [illegible]
quam in Sacramentarijs, audet con
temptim eleuare sanctam carnem
Christi, et de ea prophanè loqui,
quid

quidni etiam de eius passione, meritis & partis per eam beneficijs auderet irreligiosos inferre sermones, & ea extreme contemnere & nihilipendere? Quapropter uigilemus & sciamus maiori uigilantia & prudentia in cauendis occultis insidijs opus esse. In refutando autem scripto noui aduersarij mei, ea â me seruatur ratio, quod primo loco præmitto uerba Epistolæ, postea addo meam responsionem, ut lectori ex collatione ueritas magis perspicuè eluceſcat.

Fœliciter uale in Christo Iesu, Hamburgi, mense Septembri. Anno recuperatæ per Christum salutis, milleſimo quingenteſimo quinquageſimo septimo.

Ioachimus Vuestphalus.

APOLOGETICA RE
ſponſio M. Ioachimi Vueſtphali, ad Epiſtolam cuiuſdam Sacramentarij.

ADhortatur nos, Ioachime Frater, Paulus ille uinctus, ut digne ambulemus uocatione nostra, qua uocati sumus, summa cum humilitate, mansuetudine, & longanimitate nos inuicem in charitate tolerantes, studentes seruare unitatem spiritus in uinculo pacis.

Frater)

Iam fratrem ficte uocas, mox oblitus fraternæ dilectionis, uastatorem Ecclesiæ facis, Si fratrem me agnoscis, cur non fraterne mecum agis? Si frater sum, cur ueluti inimicum hostiliter insectaris?

Vt digne ambulemus uocatione nostra)

Si digne ambularetis uestra uocatione, tanquam

quam hospites in alienis Rebusp̃ublicis & Ec-
clesijs ageretis tranquillè & modestè, non con-
turbaretis eas, non spargeretis noua dogmata
de Cœna Domini, de Baptismo & alijs, non in-
nouaretis usitatas Cæremonias, faceretis secun-
dum consilium, quòd dedit Augustinus, uir exi-
mia prudentia præclarus, scribens Epistola 118.
Ianuario, nullam disciplinam in externis obser-
uationibus Cæremoniarum esse meliorem, gra-
uiq; prudentiq; Christiano, quàm ut eo modo a-
gat, quomodo agere uiderit Ecclesiã ad quam-
cunque forte deuenerit. Quod enim neq; con-
tra fidem, neq; contra bonos mores iniungitur,
indifferenter est habendum, & pro eorum in-
ter quos agitur societate, seruandum est. Cùm
igitur ipsi non ambuletis dignè uocatione ue-
stra, nec me recta ingredi uia ferre potestis, sed
sæuitis in me, eò quòd contradico falsis doctri-
nis, quòd tamen ut faciam, ad meam uocationem
pertinet.

In humilitate & mansuetudine)

De his uirtutibus perpetuo multa soletis de-
clamitare, ut uestimenta ouium uobis circum-
detis. Simulatis potius, quàm reuera præstatis
charitatem & mansuetudinem. De qua hypo-

crisi Paulus inquit Coloss. 2. Incedunt in humilitate & religione angelorum. Vera humilitas est, sapere secundum uerbum Dei: ita si te humilem præberes, nihil controuersiæ mihi tecum esset. Si Apostoli exhortationem ad animi uestri admittitis penetralia, & uere mansueti estis & longanimes, cur erga me mansuetudinem & longanimitatem non exhibetis? Cur tam multi & tanti in me unum undiq; impetum facitis? Si is sum quem tu tuiq; similes esse fingitis, & uideri ab omnibus uultis, cur non potiùs misericordia afficimini? cur non toleratis potius pro uestra mansuetudine, quàm linguas dos dentes in me infigitis & laceratis undiq;?

Quòd si putatis me indignum esse, cum quo agatis mansuetè & leniter in causa mea bona & iusta: quid à me postulatis mansuetudinem & tolerantiam in causa uestra mala? Intempestiuis uestris declamationibus commiscetis, quæ longo interuallo seponi & discerni debent. Non definitus quatenus progrediantur mansuetudo & tolerantia, intra quas metas consistant: non distinguitis ubi illa requirantur, et ubi locum non habeant. In ijs quæ fidei sunt præpo-

præpostere præscribitis nobis leges humilitatis, mansuetudinis, & patientiæ: postulatis ut simus humiles mansueti & patientes in ijs, quæ non sunt nostra, sed Dei, quæ non nos lædunt privatim, sed gloriam Dei & salutem proximi. Exigitis ne obsistamus uestris erroribus, ne uos reprehendamus seuerius, neue moneamus alios, ut caueant sibi ne seducantur. Hac ratione nec Prophetæ nec Apostoli humiles & mansueti fuerunt, ne Deus quidem ipse isto modo longanimis est & patiens. Etsi enim diu patienter toleret peccantes: tamen peccata & scelera punit, delinquentes arguit & corripit. Apostoli & Prophetæ multa patientia sustinuerunt malè agentes, non tamen tolerauerunt hæreses & impietatem, quin resisterent Pseudoprophetis & Pseudoapostolis, & seueriter hæreticos corriperent. Non enim pugnat cum uera mansuetudine & patientia, mala arguere, & iusta seueritate peccantibus obsistere. Paulus multi seruum Domini tolerare malos, nec tamen prohibet, corripere rebelles.

Studentes seruare unitatem spiritus in uinculo pacis)

His uerbis Apoſtolus præfinit certos fines intra quos ſe contineant Chriſtiana manſuetudo & tolerantia; requirit has uirtutes hac conditione, ut ſeruetur unitas ſpiritus: quæ eſt unitas fidei. Studium pacis coniungit cum ſtudio ſeruandi unitatem ſpiritus, docens uinculum pacis non eſſe niſi in unitate ſynceræ fidei, & ſe commendare nobis piam & ſanctam, non impiam pacem, ac firmari uinculum pacis, quatenus unitas ſpiritus ſeruatur. Studeant igitur Sacramentarij unitatem ſpiritus in una fide nobiſcum ſeruare, & pax inter nos erit.

Quod utinam non aure ſumma exciperemus, ſed in intima animi noſtri admitteremus penetralia, & cordi penitus inſcriptum, uita & moribus oſtenderemus)

Hæc eadem ex animo uobis opto, apoſtolicam exhortationem non in ſuperficie, non in tranſcurſu & perfunctione uos legere, reflectentes in uosipſos, non in me aut alios; non ſolum calamo & uerbis ſonare, non auribus extremis percipere, ſed intus altè repoſitam habere, & factis ipſis exprimere. Hæc ſi feciſ-

ſes,

ſes ipſe, Apoſtolo exhortanti obtemperans, nunquam ad talem Epiſtolam ſcribendam, qualis hæc eſt, manum admouiſſes: ac cohibebis in poſterum, ſi ei obtemperare uelis.

Vita & moribus)

Adde etiam doctrinam. Non enim Apoſtoli exhortatio tantum ad mores, ſed etiam ad doctrinam pertinet.

Melius enim multo (ſi quid ego ſecundum mihi à Deo cõceſſam gratiam iudico) cum mortalium rebus ageretur, minuſq; hodie in Eccleſijs diſſenſionum ac perturbationum eſſet, unoquoque non quidem pro ſua autoritate placitisue digladiante, & qui non in omnibus ſtatim ipſi, contra propriam etiam conſcientiam aſtipuletur, eum uirulenta ſua lingua ſeditionis flabello inſectante ſed humaniter & comiter, cum altero de religionis noſtræ dogmatibus conferente, & ſacrarum literarum indubitata autoritate de dogmatum ue-

ritate conſtituere conante.

Minus hodie in Eccleſijs diſſenſionum eſſet)

Lupus agnum accuſat de turbata aqua. Vſitatum eſt artificium Satanæ, Papiſtarum, Pſeudoprophetarum, & quorumuis ſceleratorum hominum cauſam eorum malorum, quæ ipſi deſignant, transferre in Deum & eius miniſtros, in doctrinam & defenſionem ueritatis. Venitis ad Eccleſias, exædificatas & conſtitutas aliorum laboribus, ſpargitis peſtifera & turbulenta ſcripta, excitatis turbas: poſtea confertis culpam in alios. Deſiſtite uos metipſi turbas dare, tum multò minus perturbationum ubiq; in Eccleſijs erit.

Vnoquoq; pro ſua autoritate digladiante)

Hæc uerè competunt in eos, qui excellunt donis, authoritate pollent, ſibiq; ſumunt iura condendi decreta, ac ſua placita ſancta, rata, ac firma haberi uolunt, nequis auſit contra mutire. Niſi tui anteſignani confiderent ſua & alio-

aliorum quorundam authoritate, citò desperata uictoria sui dogmatis defensionem deserent. Equidem nullam cupio habere authoritatem præter eam quæ uersanti in ministerio Christi, & uerbum Dei afferenti, deferri iure debet. Nulla mea condo aut profero dogmata, non est meum dogma nec hominis cuiusquã, sed Dei, quòd de Cœna Domini profiteor, & integrum ac inuiolatum retinere cupio, falso igitur me insimulas, quòd pugno pro meis placitis, inq; tuos sodales ista accusatio recidit.

Qui non contra conscientiam astipuletur)

Quàm nolim me cogi, ut aliquid faciam, credam, probem aut improbem contra conscientiam, ita nolim quemquam astipulari nobis in ulla re, de qua male sibi sit conscius, & à propria sua conscientia redarguatur.

Cæterum periculum malæ conscientiæ falsò pretexis in doctrina, de qua habemus pro nobis manifestum uerbum Christi: fides in uerbum Dei, non grauat conscientiam: uerum ei fidem non adhibere, reluctari illi, & recla-

mare, id demum est malæ & cauteriatæ conscientiæ. Existimas ne nullam habere rationem conscientiæ in tanta causa tot Christi Ecclesias, quæ inuocant Deum & frequenter communicant mensa cœlesti? Si ita iudicas, erras grauissimè. Sin aliter tua est sententia, cur prætendis, te non probare posse bona conscientia, quòd fideles Discipuli Domini in his Ecclesijs bene sibi conscij probant?

Virulenta lingua seditiosis flabello incitante)

Mendacium uenenum est antiqui serpentis. Hoc ueneno habet infectam linguã quisquis mendacium loquitur ex semetipso & Spiritu Satanæ. Virulenta ergo lingua est, quæ loquitur falsam doctrinam Carolostadij & Cinglij: Vera doctrina nec mendacium est nec uenenum. Atqui doctrina Christi ueriſſima est, panem sacræ Cœnæ corpus eius esse, & uinum, eius sanguinem. Est igitur lingua salutaris, proferens Christi doctrinam, non est suffusa ueneno, proinde neq; seditionis flabellum est. Vbi mendacium, ibi seditio est. Lingua mendax est seditiosa: ubi falsa doctrina defenditur, ibi hæret crimen

men seditionis. Caroloſtadius, Monetarius, Anabaptiſtæ Monaſterienſes, mendaces erant prophetæ, ideoq; uirulentis ſuis linguis excitabant ſeditiones.

Sed humaniter ac comiter conferente)

Egregium uero ſpecimen humanitatis & comitatis præbuiſtis tuq; tuuſq; Caluinus, Tu in hac Epiſtola, Caluinus in gemina, ut falſo titulo uocat, defenſione & nunc in Vltima admonitione. Valdè humaniter ſcilicet, & comiter mecum confertis, mentiendo, maledicendo, & conuiciando.

In ueſtram eat ſcholam, ueſtrum exemplum diſcat imitari, ſi quis inhumaniter & acerbè imo furioſe in innocentes debacchari uelit. A me quidem nimis molli brachio & modeſtè tractati eſtis, pro merito & dignitate ueſtra longè aliter tractandi. Liberius uobis aliquanto reſpondeo, acrius refuto ueſtra mendacia & maledicta, non blandior uobis, non propterea facio aliquid inhumaniter: etenim comiter agere non eſt aſſentari, non blandiri, non bona uerba dare, & remiſſius falſa refellere. Iuſta ſeueritas in arguendo non aduerſatur humanitati & comi-

comitati. Offertis conditionem humaniter conferendi absq; ullo asperiore uerbo, accipio libenter: causam ipsam agite, argumentis & rationibus pugnate: paciscor uobiscum, me uelle abstinere ab omni uerbo duriore, & simpliciter ad argumenta ipsa respondere.

Atq; hoc quidem si usq; secutus esses, & tuæ existimationi melius apud pios, doctosq; homines, & Ecclesiæ concordiæ consuluisses, maio remq; apud Deum libertatem, non condemnante te propria conscientia, haud dubie haberes.

Hoc si secutus esses)

Apposite tibi licet respondere, quod matri iubenti, rectà incedere, cancer respondit, I præ, sequar.

Tuæ existimationi melius consuluisses)

Non agitur mea existimatio, si de ea ageretur, & fauorem hominum captarem, adiungerem me uobis & uestris patronis magni nominis, utcunq; autem uos de me existimetis, id non imminuit meam existimationem apud Deum:

uos; si non apud Sacramentarios, certè apud alios uerè pios & doctos integra erit mihi bona fama.

Et concordiæ Ecclesiæ)

Veræ concordiæ consului in hoc ipso, quòd fictiosam Sacramentariorum concordiam disturbaui: Est concordia mala inter malos in re malis, hanc turbare pium est, & gratum Deo opus. Est & bona concordia inter bonos in bonis rebus. Hæc, non illa nobis comendata est, Psalmo 131. & alijs locis scripturæ.

Maiorem apud Deum libertatem)

Vtor mea libertate à Domino Christo acquisita & mihi concessa, ne me in seruitutem uestram redigatis, mea uos libertas offendit & irritat, haberem uos magis placatos, si seruiliter me uobis subijciens, minus liberè mea uterer libertate.

Non condemnante te propria conscientia) Quis te constituit iudicem conscientiæ meæ? si frater sum tuus, tu quis

es,

es, qui iudicas fratris tui conscientiam? Apostolus ad Titum de obstinatis hæreticis scribit, eos peccare ὄντας αὐτοκατάκριτους. Ego mihi nullius hæreseos conscius sum, non tu me, non Caluinus, non Silicernium, & cadaueroſus Ochinus de hæresi aliqua conuiciſtis, nec conuincetis unquam, niſi uobis libi lo ſit me pro hæretico damnandi, eò quòd uiolentas ueſtras deprauationes uerborum Cœnæ non recipio, & Chriſtum in Euchariſtiæ Sacramento præſentem eſſe negare nolo. Vnde uero ſcis, unde pronuncias, me à conſcientia propria reprehendi? quia ſcilicet reſiſto Sacramentarijs modeſtius: atqui ſi me reprehenderet, non alijs diſſimulantibus me iſti tantæ factioni oppoſuiſſem, nec adhuc me opponerem furenti immaniter, niſi bona conſcientia in ſuſcepta cauſa uerſarer, & niſi me bonæ conſcientiæ teſtimonio ſuſtentarem.

Nunc autem cum in huiuſmodi animi affectionem, aut perturbationem potius ſis prolapſus, ut Chriſti membra, fratres tuos, ob ueritatis profeſsionem grauiſſimas perſecutio-

tiones perpessos, terra mariq; iactatos, ac uix tandē hic Francofortī cōsistentes, & sedes quietas Dei misericordia, & honestissimi ac pijssimi Senatus benignitate sperantes, in nullo malè de te meritos, ob nescio quam nominis tui existimationem impudenter nimium calumniando traducere non erubescas, & quantum in te est, Republica eijcere coneris, imò potius toto orbe excludere: quid quæso aliud de te pij cogitent, quam cuius calumniando desideris, obsequi uis, eius te esse patronum eius, inquam, qui ab initio homicida fuit, & in ueritate non stetit, Ecclesiarum imitem hostem et uastatorem, bonæ conscientiæ repulsorem?

Grauissimas persecutiones perpessos)

Vos sancti martyres glorioſè prædicatis ue-

stras

ſtras cruces, afflictiones, & martyria. Habent etiam Anabaptiſtæ ſuos martyres & plures qui combuſti ſunt, quàm de ueſtris poteſtis nominare, igne abſumptos eſſe. Olim etiam Donatiſtæ conquerebantur, ſe graues perſecutiones pati. Atqui reſpondet uobis Auguſtinus, Etiam diabolos in toto orbe terrarum perpeſſos eſſe perſecutiones graues. Item. Non pœnam ſed cauſam facere martyrem: gloriaris tu quidem afflictiones uobis illatas eſſe propter ueritatis profeſſionem: quod tibi tantiſper non concedo uerum eſſe in Sacramentaria cauſa, quoad euiceris firmiſſimis probationibus allatis ex ſacra ſcriptura, Berengarij & ueſtrum dogma à Chriſti uerbis non diſſidere.

In nullo malè de te meritos)

De doctrina inter nos eſt controuerſia, non aliquid rei mihi uobiſcum eſt de priuatis iniurijs, non de meritis in me ſiue malis ſiue bonis. Mihi diſplicet, uos de Eccleſia Dei malè mereri.

Calumniando traducere non erubeſcas)

Neminem traduco, ſed à tuo Polono & Caluino iniuſtè infamatus meam innocentiam, & cauſam

causam susceptam iusta ratione defendo.

E Republica eijcere coneris)

Contagiosa uestra hæresis uos ex ciuitatibus eijcit, sicut contagia lepræ ex societate communi excludunt leprosos, morbi contagio ex ouili eijcit morbidas oues, leges imperij & ciuitatum uos eijciunt, non ego. Errores, sectas, & factiones uestras conor eijcere, uel potius magistratus officij sui admoneo, ut eijciant, non aliter quàm Deus iussit, ac necessitas ipsa fert. Vos defenditis, iurè hæreticos & blasphemos comburi. Cur mihi succenses, qui moderatè coercendos, & à cœtu remouendos esse moneo, ne inficiant synceram partem, quos pertinacia in erroribus suis tuendis hæreticos facit.

Quid pij aliud de te cogitent)

Cogitationes istæ non sunt piorum, non ex ueritate, sed ex mendacio, non ex Deo, sed ex spiritu Satanæ ueniunt. De malis istis cogitationibus reddes aliquando rationem coram tribunali Christi: non expectato tempore iudicij, quando Dominus reuelabit occulta cordium, ipse prodis malignas tuas cogitationes.

Cuius desiderio calumniando obsequiuis)

Nunquam ferias agitis à Diabolico opere calumniandi, & quod facere non intermittitis, ipsi in alios confertis, dum alios iudicatis ex uestro ingenio & factis.

Eius te esse patronum)

Hæc ne est fraterna tua dilectio? hæc ne tua singularis humanitas & comitas? tam tetra mendacia & atrocia maledicta congerere in innocentem? pro fratre ne diligis quem horribiliter calumniaris esse Diaboli patronum, Ecclesiarum hostem & uastatorem? nos ne estis tales fratres? unde quæso induces aliquem probabilem colorem ueri, ut uel amici tui ualde creduli, diris tuis criminationibus aliquid fidei habeant? Admonui magistratum de suo officio, idem ante fecit D. Lutherus: in memoriam reuocaui Epistolam scriptam ab eo ad Senatum Francofortensem, ad illam Epistola mea remittit: ideo ne debeo audire, & quisquam tibi credere, me patrocinari Diabolo, me uastare Ecclesiam? Numquid uir sanctæ memoriæ D. Lutherus fuit patronus

trones Diaboli, nunquid Ecclesiæ uastator? eum idem suaserit in eadem causa, quod ego suasi? Nunquid magistratus & principes percutiuntur Diabolo & uastant Ecclesiam, quia cum aris & focis repellunt Sacramẽtarios? Apostolus Ioannes, prohibet recipere in domum, qui non adferunt sanam doctrinam: cogitabit ne ergo tua pietas eum esse hostem & uastatorem Ecclesiæ? Quam uero dicis Ecclesii? nonne malignãtium, nam Ecclesiam Christi nos odisse & uastare, non ante probabis, quam euiceris, nostram doctrinam de Christi sacra cœna ex diabolo esse, uestram illam Cinglianam ex Deo.

In ueritate non stetit)

Spiritus uester nõ stat in ueritate Christi dicentis: Hoc est corpus meũ. Stat autẽ in mendatio Cinglij dicentis: Hoc significat corpus meũ.

Conscientiæ repulsorem)

Sanctus Paulus 1. Timoth. 1. grauissime admonet Timotheum, ut habeat fidem & bonam conscientiam, & addit, quosdam eam repulisse, & circa fidem naufragium fecisse. Hæc uerba in me detorquet aduersarius, & ex

sublimi suo tribunali me damnat, pronuncians quod repellam conscientiam, & naufragium faciam fidei: utinam autem in se descenderet, & suipsius iudex, suam examinaret conscientiam, suasq; res proprias discuteret. Quod si faceret, uereor, ne in seipso inueniret notas, quas circumferunt repulsores conscientiæ bonæ, fidei naufragium passi. Apostolus ibi nominat duos, qui excussa conscientia naufragi erant circa fidem, quos scribit se tradidisse Satanæ, ut discerent, non blasphemare. Attendis ne uestram sectam, quasi digito monstrari, cum repulsores conscientiæ hac nota designat, quod sint blasphematores? Vestri libri scripti aduersus doctrinam de corporis Christi presentia in Eucharistiæ Sacramẽto diffluunt blasphemijs. In eodem capite describit Apostolus proprias notas repellentium conscientiam & aberrantium à fide, ait, eos deflexisse ad uaniloquium, uelle esse legis doctores, non autem intelligere, de quibus loquuntur & asseuerant.

Nonne uides & his proprijs notis expressos esse Cinglianismi propugnatores, suo uaniloquio insignes in disputationibus suis ex diametro

ametro oppositis uerbis Christi, in suis opinionibus præfractos, incertos tamen dubios & ignaros, de quibus asseuerent? Repulsores cõscientiæ fidem amittunt, fidei autem iacturam faciunt, qui discedunt à manifesto uerbo Dei, et inhærent ratiocinationibus & dictatis humanæ sapiẽtiæ. Ex hac quoq; nota dijudices, quos uerè accuses repulsores esse conscientiæ bonæ, cum discedatis à claris uerbis Christi, & sequamini magisterium stultæ rationis in scrutandis arcanis mysticæ Cœnæ. Inuitus aliquid de me dico, ne uobis acerbis reprehensoribus dem ausam aliquam me calumniandi de arrogantia & inanis gloriæ studio: & tamen cogũt me uestræ atroces accusationes testari meam innocentiam, & de mea conscientia respondere, ut tuas criminationes retundam. Scio quantus sit thesaurus conscientia bona, quantum malum conscientia mala, uideo quàm sæpe Apostolus appellet ad testimonium conscientiæ, quàm diligenter eius retinendæ curam & studium omnibus pijs commendet. Insonat auribus meis & cordi, subinde illius hæc admonitio: habeto fidem & conscientiam bonã, Et illud Apostoli Ioannis. Si cor nostrum non

condemnet nos, fiduciam habemus erga Deum, & quicquid petierimus, accipiemus eo, ideoq; tanti boni tam neceſſarij in quotidiana inuocatione, non negligenter curam me habuiſſe, & habere, in imũ teſtem et cordium inſpectorem Deum, apud quem nobis opus eſt bona conſcientia, appello, et deprecans iactantiæ ſuſpitionem affirmo, me in his cribrationibus Antichriſti & multorum fluctuationibus, neglectis quibuſuis rebus huius uitæ, ſolicitũ fuiſſe de bono conſcientiæ rectè cuſtodiendo, & fructum etiã eius percepiſſe, non medio crẽ lætitiam & conſolationẽ ad lenienda mala perturbatiſſimorum horum temporũ. In controuerſia Sacramẽtaria ita per Dei gratiã uerſatus ſum & uerſor, quod plus mecũ diſputaui, & ſcrupuloſius argumenta cõtraria obieci mihi, quàm ab aduerſarijs opponi & urgeri queant, atq; adhuc indies mecum diſputo, obiecta argumenta diſcutio penitus, & tamen nõ immunio, quod labefectet, ſed potius quod cõfirmet meam ſententiam & fidem. Hæc de me ſcribẽdo metas iuſtas excedenti ueniam dabit candidus lector, conſiderans ineuitabilem neceſſitatem, quæ extorquet mihi Apologiam aduerſus accu-

accusatorem durissimum, & reputans quam grauia hæc sint, accusari patronum Diaboli, vastatorem Ecclesiæ, conscientiæ repulsorem: quæro iustũ notoria illa crimina depellere.

Neq; enim aliud quiuis pius & doctus iudicare potest, in Christo dilecte Ioachime, quam non eius, qui spiraculum uitæ inspirat, sed serpentis antiqui potius afflatu eam, quam tu ad Francofordiensem Senatum dedisti conscriptam esse epistolam, in qua nos exteros, ut latrones, incendiarios & ueneficos insimulas, ut qui animos hominum falsis dogmatibus iugulemus, Christi Ecclesijs hæreseum ignem subijciamus, salutaris doctrinæ fontes & pascua letali, & pestifero pernicio sorũ errorum ueneno inficiamus. Neq; aliud quiuis doctus & pius iudicare potest)

Cõcedo de quibusuis doctis apud Cinglianos in schola Caluini edoctos quos tu pro doctis habes

& admiraris. Memineris autem esse, qui sunt docti in regno cælorum, qui aliter iudicant.

In Christo dilecte)

Audi quæso Apostolum Ioannem monentem, ne lingua & uerbis diligas, sed factis. Dilectio non consistit in una atq; altera blanda appellatione, quod aliquem uocas fratrem dilectum. Vera charitas non fert falsum testimonium, non iudicat & damnat dilectos fratres. Dilige me uerè in Christo, et mecum illius uerbis crede.

Serpentis antiqui afflatu)

Postquam aspersisti paululum dulcioris cõdimenti, iam absinthium propinas, & das fel melle nonnihil conditum, Puteus non simul fundit aquas dulces & amaras: Tu ex uno ore simul amarum & dulce fundis. Ebullit ex puteo mali cordis, quod maligno spiritui asscribis admonitionem quam est spiritus Dei. Epistola mea ad Senatum Francofordiensem scripta est ex afflatu eius spiritus, qui organum Dei D. Lutherum gubernabat, cum suam Epistolam monitoriam eiusdem argumenti ad eum scriberet: ex instinctu spiritus, quo be-

tus

quos Iesuites afflatus prohibuit, ne recipiamus in domum eum, qui non affert sanam doctrinam. Quos principes & magistratus in his regionibus suis subditis interdixerunt, ne Anabaptistas et Sacramentarios ad se receptent, & fouentes foueant. Authorem habet eius spiritum qui dixit. Qui aliunde ascendit, fur est & latro.

Nos exteros)

De Polono eiusq; discipulis præcipuè de duabus cæcorum scripsisse me fateor. Si qui sunt inter peregrinos à uestris contagijs immunes & puri, hos exceptos, scripta mea non attingunt.

Latrones, incendiarios, & ueneficos insimulas)

Imo his tanto peiores, quanto nocentiora sunt latrocinia, incendia & uenefícia falsæ doctrinæ, quàm Latrocinia & uenena, quæ lædunt externam uitam et corpora interficiunt. Etenim à minori procedit mea argumentatio, qua utor in illa Epistola. Magistratus est, in latrones, incendiarios et uenefícos animaduertere, multo magis ad eius officium pertinet, ob-

sistere falsis doctoribus, qui illis multo sunt recentiores.

Neq; tamen quicquam horum probas, sed unius tantummodo dogmatis meministi, in quo quod à te dissentiamus, ex hoc tales nos haberi uis.

Nihil horum probas)

Ego uero probaui, tum in alijs libellis tum in ipsa Apologia, cui præmissa est Epistola dedicatoria ad Senatum, quod Sacramentarij sunt falsi doctores, uobis nullæ satisfaciũt probationes, nihil uobis probatum est, etiamsi mille quis eas q; firmissimas attulerit probatiões.

Vnius tantummodo dogmatis meministi)

Artificiosè dissimulas, reprehendi, in eadem defensione continuo subsequente Epistolam, dogma Stenckfeldij de ministerio uerbi.

De Baptismo extat liber, Sacramentariorum & Anabaptistarum errores ex professo refutans. Preterea inuenias, si obseruare non pigeat multos crassos errores in libris impuri hominis Ochini & aliorum Sacramentariorũ,

quos

quos si isti peregrini approbant, non in errore unius tantummodo dogmatis hærent cõstricti. Vnum illud prauum dogma de Eucharistia uideris uelle extenuare & dicere, ut uestri solent, non esse articulum fidei, propter hoc neminem debere pro hæretico haberi. Non ignoras autem, errorem in uno falso dogmate defensum, hæreticos facere, & soluentem unum lata de uerbo Dei, minimum uocari in regno cælorum. Non te latet, multos hæreticos iudicatos esse ob unius erroris pertinacẽ defensionem, ac plerosq; omnes ab uno errore incepisse, progressos uero esse & prolapsos in multa deliria, quod de Cinglio uestro eiusq; secta probare nõ difficile est. Verißime scripsit D. Chrysostomus in epistolam ad Galat: eum totã doctrinam corrumpere, qui in minima particula subuertit, nam modicum fermenti totam massam corrumpit, & S. Ambrosius ad Demetriadem uirginem, alienum esse à numero fideliũ & à sorte sanctorum, qui in aliquò à Catholica ueritate dissentit.

Quod à te dissentiamus)

Hæc ita dicis, quasi defendam solus cũ paucis mihi addictis dogma aliquod, nuper à me

exco-

excogitatum, de quo inter nos sit dissensio, & non uerius dissentiatis à doctrina filij Dei, & tota eius Ecclesia.

Est autem id de præsentia corporis & sanguinis Christi Iesu Domini nostri, in sacro sanctæ Cœnæ mysterio. In quo primum euidentem iniuriam nobis facis, dum nos aliter loqui asseris.

Nos experientia magistra, insignibus aliquot documentis de uestri sodalitij hominibus, & recenti exemplo deprehensi ueteratoris cuiusdam, hoc semestri, didicimus, uerum esse illud Trenei.

Hæreticos aliud sapere, aliud loqui. Nota est historia, quid fecerint Ariani, qui cum Catholicis subscribebant manu non corde, frustra remouere conaris à uobis istos dolos et fallaces occultationes: ore & uerbis sonatis, uos sentire cum Augustana confessione, cuius doctrinam max. oppugnatis in articulo de Eucharistia. Recitatis uerba usitata nostris, corpus & sanguinem Domini manducare in dominica cœna, & tamen non intelligitis uerum cor-

corpus Christi, quod ablegatis & seponitis in unum locum Cæli. Quidam uestri ordinis postulant expungi, quod ad corpus additur Epitetbon, Verum, dictitant, uerbo Dei nihil addendum esse: nostros adiecisse de suo, ut dicerent uerum corpus. D. Lutherus scribebat ad uestrum Senatum, esse insidiosos occultatores Francofurti, qui mußitarent, nec ingenue, quid de Cœna Domini sentirent, proferrent: si is iniuriam fecit astutis Sacramentarijs, condonabis illi pro tua mansuetudine hanc iniuriam, & omittes istam querelam, quòd uobis à me insignis iniuria facta sit. Cæterum hæc tua epistola documentum præbet, te aliud loqui & aliud sentire, dilectum me uocas fratrem in Christo. Si ita ex animo uerè de me sentis, quid traducis me pro imitatore draconis, pro caluniatore, pro uastatore Ecclesiæ? si sentis me talem esse, quid blandiris appellatione dilecti fratris? quomodo frater sum, si imitator draconis? quomodo uastator Ecclesiæ, si tuus frater?

Etenim non ore solum confitemur, sed etiã corde credimus, Cœnam

nam Domini esse sacram actionem diuinitus institutam, quæ non habet rationem Sacramenti extra usum, & qua rebus terrenis & uisibilibus propositis ad cœlestia atque inuisibilia nos Dominus subuehit.

Cœnam Domini esse sacram actionem)

Sacramenta actiones esse, inter nos conuenit. Atqui corpus significare actionem, ut tuus Polonus commentatur, id non recipio. Manducatio actio est, quæ se habet relatiuè ad aliquid. Cum sit Cœna hoc Sacramentum, in qua conuiuæ Christi edunt & bibunt, et ille nõ uacuam Cœnam apponat, oportet cibum & potum adesse. Cibus autem & potus in illius sacro conuiuio, sunt corpus & sanguis eius, quæ exhibentur cum pane & uino. Manducatio igitur non est solius panis & uini, sed etiam corporis & sanguinis Christi, Duæ namq; res adsunt, ut Ireneus inquit, altera terrena, panis et uinum, altera Cœlestis corpus & sanguis Domini. Vos dicitis, Christum adesse & pascere

sua

sua diuinitate & uirtute : nos credimus etiam carne & sanguine coniunctis cum uerbo adesse & nos reficere.

Quod cœna Domini non habet rationem Sacramenti extra usum)

Neq; hoc inter nos controuersiam facit, dummodo usum intelligas legitimã administrationem cœnæ sacræ, secundum institutionem Christi, & inter rem ipsam et eius usum distinguas, nec alterum cum altero commisceas, corpus & sanguinem non definias esse ipsum ritum manducandi panem, & bibendi uinum, & usum ipsum fidei, quod commemorent communicantes mortem Christi, & gratias agant pro eius beneficijs, uel quod fide solummodo percipiant fructus passionis Christi.

Ad cœlestia atq; inuisibilia nos subuehit)

Inter hæc cœlestia & inuisibilia expresse poneres Christi corpus & sanguinem: alioquin ambiguum sermonem inducis, & nos relegas supra nubes, ut ibi solum quæramus cœlestia, non in terra, ubi Cœna Domini peragitur, quæra-

quæramus præsens Christi uerè illud cœle-
corpus, & uiuificum eius sanguinem. Id im-
is uerbo subuehendi, quod localiter usurp-
ut postea sequitur tua declaratio.

Item credimus esse pignus & te
stimonium gratiæ, quod de promis
sione & tota redemptione commo
nefacit, & ostendit beneficia Euan-
gelij ad illos pertinere, qui eo ritu
utuntur.

Credimus esse pignus)

Quodnam, dic, illud pignus est? Nunquid panis & uinum? nunquid signa representati-ua rerum absentium, uunquid sola promissio annexa? Imo quoq; uera caro Christi, & pre-cioſus eius sanguis?

Ostendit beneficia Euangelij)

Coaceruas dictata ab alijs, et promis con-cepta uerba, ut tegas te sub umbra magni no-minis, nosq; prægraues, si uideamur alicubi fragari.

Eo ritu utuntur)

Et dignè accipiunt cibum corporis, & po-tum sanguinis Domini.

Cre-

Credimus etiam esse uinculum & signum publicæ congregationis, quam Deus suam Ecclesiam ab alijs discernit.

Reuerenter autem ad eam accedendum esse dicimus, cum ibi ministerium exhibeatur mirandæ societatis Domini & sumentium, & ea includa sit promissio de conseruanda Ecclesia, cum iubemur annunciare mortem Domini, donec ueniat.

Mirandæ societatis)

Ide, præsentiæ Christi.

Credimus preterea eam prodesse ad conseruationem memoriæ beneficiorum à Christo acceptorum, & per eam nos confirmari, ut statuamus ad nos pertinere beneficia Euangelij, & Christum hoc fœdus nobiscum facere: Manete in me, & ego in uobis.

Ad nos pertinere beneficia)

Imo etiam fidelibus cum corpore & sanguine Christi ea distribui & applicari, omitto enim applicationem beneficiorum Christi.

Christum nobiscum hoc fœdus facere)

Adde per communicationem suæ carnis nos sibi incorporare, ut unum corpus simus cum ipso.

Item Credimus esse confessionem qua ostendimus, quod doctrinæ genus amplectamur, & cui cœtui nos adiungamus: & est etiam uinculum mutuæ inter nos beneuolentiæ.

Non ostendis certè, uos amplecti genus doctrinæ notum in Ecclesijs, in quibus hospitia occupatis, & uos adiungere in unitate spiritus seu fidei illi cœtui, qui profitetur puram doctrinam de Eucharistia, de Baptismo, & plerisq; rebus alijs.

Est etiam uinculum beneuolentiæ)

De cibus Eucharistiæ non est quæstio, sed de re ipsa, quis sit Cibus et potus in illa sacrosancta cœna.

Adhæc, credimus oportere accedentes adferre conuersionem, & ibi quærere confirmationem suæ fidei, ita tamen, ut non existimemus propter hoc opus remitti peccata.

Confirmationem fidei)

Noster Ochinus negat Sacramentis confirmari fidem, & opponit illud Pauli. Confirmati & obsignati estis spiritu Dei.

Postremo credimus uere utentes hoc Sacramento uerum corpus & sanguinem Christi sumere, non in periturum uentris cibum, dentibus conterendũ, & in uentriculo concoquendum, sed in æternæ uitæ alimoniam. Instructo enim spirituali epulo, se panem esse uiuificum, Christus testatur, quo

animæ nostræ ad immortalitatem pascantur.

Verum corpus & sanguinem sumere)

Aliquis non absurde miretur, cur sumptionem corporis Domini distuleris in ultimum cum, ac prius recensueris fines seu effectus Eucharistiæ, cum ordine prior sit res ipsa, deinde rei finis seu usus, & Dominus ipse prius dixerit de cibo corporis sui edendo, posse de fine: fortasse hoc subest, quod enumerato prius fines, ut inde definias, quid sit edere corpus Christi, et tamen id ab hac cœna longe remoueas ac releges in unum locum cæli, quod paulò post facis: proinde adiunxisti hæc verba, uerè utentes Christi sumere corpus, Sumi hoc ab indignis uis negare per particulam uerè, non sumunt quidem uerè, id est, digne efficaciter in æternæ uitæ almoniam, sed minus accipiunt uerè quoad ueritatem præsentis corporis & sanguinis Christi, quam sumant ad mortem.

Non in perieturum uentris cibum)

Tales

...cibum nos dari contenditis in Christi cena, unde tollitis præsens corpus Christi & sanguinem eius, & relinquitis panem & uinum. Si autem corpus Christi unitum cum dentibus, non sit corruptibilis cibus uentris & ventriculo non concoquatur, nec concoquatur modo aliorum ciborum: tamen corporum eorum ore sumitur, & eo uescuntur carnes nostræ, ut inquit Tertullianus, & quamuis cibus ille ore sumitur, tamen ut alij omnes cibi non consumitur.

Quæ uero impugnanda censemus hæc sunt: Panem & uinum in corpus & sanguinem transsubstantiari: Corpus Domini sub terrena & corruptibilia huius mundi elementa detrahi, aut illis alligari atq; affingi: in spiritum esse uersum, pluribus simul locis sisti, aut immensam illam magnitudinem affingi, quæ partim cum cœlesti eius gloria pugnant, partim ueritatem humani corporis auferunt.

Corpus Domini sub terrenis elementa detrahi)

Filij Dei ordinationem & uerbum consideres, non respicias sola elementa terrena, ne indignum reputes, corpus Domini dari cum terrenis rebus, placuit illi rem cœlestem per terrenam dispensare, ne tibi displiceat, filius Dei carnem nostram assumpsit, quæ de terra est. Constant & corpora nostra de terra, ne ideo neges filium Dei carnem nostram assumpsisse, & corpora nostra immortalia futura.

Detrahi aut illis alligari atq; affigi)

Hæc peruersè & malignè affingitis nostræ doctrinæ, studio deformandi eam apud exteros, qui non audiunt nos, neq; legunt nostra scripta, Detrahi localiter sonat, quasi deorsum de cœlo in terram trahi. Quis unquam inter Papistas, nisi fortasse aliquis derisor, sic locutus est? Derisoria & blasphema uerba te delectant: Cur non scribis, Domini corpus distrahi, cum per totam Ecclesiam in communione Cœnæ dicamus adesse & manducari

Quomodo poteſt alligari & affigi
quod ſemel propter nos perditos pec-
alligatum & affixum Cruci, expers
paſſionis, liberum à uinculis & mor-
d non amplius affigitur & moritur?
na uoluntate inſtituit ſuam cœnam, li-
uoluntate abſq; affixione & uincu-
bet corpus ſuum & ſanguinem præ-
Cur autem uos diuinum & ſuper
cœlos exaltatum corpus alligatis, &
uni loco cœli? Putatis ne multum
eſſe, cœlo, ne includatis, an pani includi
tis? quanquam nos nec ibi nec hic inclu-
dicamus, quod ad Dei dexteram ſedere con
fitemur.

In ſpiritum eſſe uerſum)

Quorſum attinet talia ſcribere, niſi ut nos
ſtultos reddas, quod ſentiamus Chriſti car-
nem in ſpiritum mutatam eſſe? nos uero non
affirmamus corporis in ſpiritualem ſubſtan-
tiam mutationem, ſed ex ſcriptura aſſeri-
mus, corpus eſſe ſpirituale. Apoſtolus ſcri-
bit, quod noſtra corpora erunt in altera uita
ſpiritualia, quanto magis Chriſti corpus cre-
dimus eſſe ſpirituale, quia corpus eſt diuini

ſpiritus? De renatis per Baptiſmum Chriſti inquit, quod natum eſt ex ſpiritu, ſpiritus eſt: quanto magis quodammodo ſpiritus eſt caro Chriſti? Cyrillus uerba Domini Ioan. 6. Spiritus eſt, qui uiuificat, qui Cinglius & Ochinus opponunt carni Chriſti, quam impiè negant quicquam prodeſſe, exponit de eius corpore lib. 4. in Iohannem cap. 14. dicens. Totum ſuum corpus uiuifica uirtute plenum eſſe oſtendit, ſpiritum enim, hic ipſam carnem nuncupauit, non quia naturam carnis amiſerit, & in ſpiritum ſit mutata, ſed quia ſummè cum ea coniuncta uiuificandi uim hauſit.

Pluribus locis ſiſti)

Bonus & miſericors Dominus, pro ſuo in nos amore ultro offert, ſiſtit & exhibet ſe totum nobis præſentem: non ab angelo, non à ſacerdote, aut ulla creatura ſiſtitur.

Immenſam magnitudinem affingi)

Veſtrum figmentum eſt, Chriſti corpori affingi à nobis immenſam magnitudinem, quæ ſi ſua quantitate per diuerſa loca ſuis ſpatijs longius diſſita extendatur, ut multis uno tem-

pore

ciat, Integrum adest singulis, totum non per partes diuiditur, facessant i- quando uestræ carnales & crassæ istæ icæ imaginationes.

um cœlesti eius gloria pu- gnant)

also prætexis gloriam Christi, interim dens gloriæ eius, quâ pleni sunt cœli & ra, Corpus eius in unum tantum locum cæli sepsis, contradicis sermoni eius, admis ueri- tatis & omnipotentiæ gloriam, adeo scilicet sollicitus es pro amplificanda gloria Christi.

Auferunt ueritatem humani corporis)

Nostra doctrina tam non aufertur ueritas corporis Christi, quam non tollit eam, quod Ecclesia Catholica credit, Christum tactu sui corporis, mortuos excitasse, corpus eius exal- tatum super omnes cœlos, ubicq; sedere ad de- xteram Dei: Christum omnipotentem effice- re, ut sint, quæ esse dicit, tametsi legibus natu- re contrà ire uideantur.

Nos autem credimus, Domi- num Iesum Christum, & corpus

ſuum ex hoc mundo in cœleſtem gloriam ſubuexiſſe, & illud ipſum corpus proprietates humanæ naturæ, ueri nimirum corporis retinere, quod carnem & oſſa habeat, & uno aliquo loco contineatur.

Ex hoc mundo)

Ex huius mundi animali & mortali uita, ex paſſionibus, ex ignominia, ex anguſtijs & tribulationibus Chriſtus introiuit in gloriam ſuam ad uitam immortalem: non abſtulit tamen corpus ſuum ex cœna inſtructa non uulgari cibo & potu ſolius panis & uini, ſed corpore & ſanguine ſuo.

In cœleſtem gloriam)

Cœleſtis gloria Chriſti non redigitur in eorum anguſtias.

Retinere proprietates humanæ naturæ)

Diſtingue proprietates huius & alterius ſeculi, animalis, ſpiritualis & cœleſtis uitæ, corporis non coniuncti cum diuinitate, & corporis

[illegible] ineffabiliter in una persona cum ea con[illegible], corporis non sedentis ad Dei dexte[illegible], & corporis, quod exaltatum sedet ad dexteram Dei. Multum interest inter has proprietates, & falsißime asseritur, Domini Christi corpus retinere omnes proprietates. Ne nostra quidem omnes, quas nunc habent, retinebunt.

Quod carnem & ossa habeat)

Hoc nos quoq; credimus: negamus autem consequi, quod tu uis inferre, ideo corpus Domini non esse in Eucharistia, quia sensibiliter carnem & ossa non percipimus, Dominum clarificatum in monte, nec uidere nec palpare potuerunt discipuli, & tamen habebat carnem & ossa. Quod se post suam Resurrectionem præbuit uidendum & palpandum, dispensationis erat: alioqui imbecillis uisus oculorum intueri illius claritatem nõ potuißet. Accedo enim Chrysostomo scribenti in Ioannem Ho: 86. hæc uerba. Dignũ dubitatione est, quomodo corpus incorruptibile formam clauorũ acceperit, & mortali manu tangi potuerit. Sed hoc te nõ perturbet. Hoc enim permißionis fuit,

fuit, corpus enim tam tenuè & leuè, ut clausis ianuis ingrederetur omni craſſitudine carebat, ſed ut reſurrectio crederetur talem ſe exhibuit.

Vno aliquo loco contineatur)

Alterum ſeculum nec loco nec tempore, nec talibus rebus alijs circumſcribitur.

Neq; illud corpus in terris eſſe quærendum dicimus: neq; ut eius ſimus participes ipſum de cœlis eſſe deuocandum.

Neq; corpus illud in terris eſſe quærendum)

Obſerua lector, negari expreſſe ueri corporis Chriſti præſentiam & ſumptionem, & corporis uocabulum inculcantes Sacramentarios, non uelle intelligi uerum Chriſti corpus. Diſertè negat illud quærendum eſſe in terris, quod ſubuectum eſt in cœleſtem gloriam. Vbi ergo quærere debemus? In cœlo ſupra nubes. Atqui nos in terra uerſamur, in terra peragitur ſancta Cœna, Dominus Ieſus dicit, ſe hic nobiſcum eſſe, hic diſtribui panem & calicem, hic iubet edere cum pane corpus ſuum, & bibere

bere ex calice suum sanguinem. Super terram igitur in cœna ab ipso instituta quærimus, inuenimus, accipimus, edimus præsens eius corpus, & bibimus eius sanguinem. Non quidem interra quærendum est, corpus eius in uno aliquo loco, sensibile, palpabile, uisibile, nihilominus communicat nobis uerum suum corpus modo non sensibili, non physico, non sensibus exposito & comprehensibili.

E cœlis deuocandum)

Vana nos cura exercet de corpore è cœlis deuocando, dum in uno altiore loco ita collocatis, ut nusquam alibi esse possit, nisi pro uestra imaginatione, localiter descendat de cœlo in terram. Nimis crassè ex Capernaitarum ingenio stultiloquium uestrum pro magna sapientia, & adorandis mysterijs diuulgatis.

Rationes uero cur hæc ita se habere credamus, plurimæ nobis sũt in promptu, quarum aliquot tibi recensebo. Ac primum quod ad Transsubstantiationem attinet, eam prorsus amitto, quod is error à bea-

beatæ memoriæ Viro D. Luthero fœliciſſime ſit iam pridem explo ſus. Reliqua cur non admittamus, mox patebit.

Fœliciſſime iampridem explosus)

Infœliciter uero reliquit inexpugnatam, imo defendit uſq; ad extremum uitæ doctrinam de uera præſentia ueri corporis Chriſti in ſacra Cœna: & ſtabiliuit neruum Idololatriæ, ibi adorationem panis ſuſtulit, hic ἀρτολατρείαν reſtituit & confirmauit, ut inuictus ille expugnator Idololatriæ à tuis ſodalibus infamatur.

Marcus ultimo capite ſic loquitur: Ac Dominus quidem poſtquam locutus eſt ἀνελήφθη, ſurſum aſſumptus eſt in cœlum, & ſedit à dexteris Dei.

Lucas adhuc clarius hanc rem nobis aperit, his uerbis: Et factum eſt poſtquam Benedixiſſet eos, διέστη ἀπ' αὐτῶν, receſſit ab eis, καὶ ἀνε-

ἀνεφερέτο εἰς τὸν οὐρανὸν, & ſurſum ferebatur in cœlum. Sed omnium clariſsime. Act. 1. cap. Cum hæc, inquit, dixiſſet, uidentibus illis ſublatus eſt in altum, & nubes ſubduxit illum ab oculis eorum. Cumque eſſent defixis in cœlum oculis, proficiſcente illo, ecce, duo uiri aſtitere illis in ueſtibus albis, qui & dixerunt: Viri Galilæi, quid ſtatis intuentes in cœlum? Hic Ieſus, qui aſſumptus eſt à uobis in cœlum, ſic ueniet, quemadmodum uidiſtis eum euntem in cœlum.

Surſum aſſumptus eſt in cœlum)

Coaceruas multas ſcripturas, quæ neque quod tu aſſumis, & mox infers probant, neq; quod nos aſſerimus impugnant aut labefactant. Sæpiſsime iam reſponſum eſt ad illa ueſtra detorta, ac uulgata commenta,

quæ

quæ affingitis citatis locis, atqui stultus n
dit, nisi dixeris ea quæ uersantur in cor
us. Vrges has locutiones, Sursum assump
est. Sursum ferebatur, sublatus est in cæl
inhæres uoculæ sursum, quam exponis loca
ter, sed quid amplius efficis, quam Christ
in cælum sursum ascendisse, quod etiam ex C
techesi pueri sciunt? Minime uero potes in
hoc efficere, quod panis S. Cœnæ non sit cor
pus Christi, quod caro eius non dispensetur &
sumatur in communione Eucharistiæ. Non a
te ista obtinebis & persuadebis nobis, nisi de
monstraueris bona fide, non detortis uiolen
ter sententijs scripturæ, ascensionem Christi
rectè opponi his uerbis: Hoc est corpus meu
um, has locutiones, Sursum assumptus est in
cælum, Sursum in cælum ferebatur & similes,
rectè in Theologia exponi, tantum de altitu
dine & distantia loci, non de gloriæ altitudi
ne. Christi ascensionem in cælum nihil alius
esse, quàm illam uisibilem quum Apostoli in
derunt suis oculis, cum ferretur sursum in cæ
lum: Exaltationem eius nihil aliud esse, quam
corpore sursum localiter in cælum assumi, &
alicubi localiter in cælo collocari, cum Mar-
cus

[illegible], Sedit ad dexteram Dei Patris, & [illegible]ptura doceat, quid sit ascensio & [illegible] Christi inuisibilis, cuius externa & [illegible] quoddam inditium & testimonium [illegible]erea petimus à uobis edoceri, an an[illegible]: Sic ueniet, non magis sint intelli[illegible] reditu Christi in gloria, quam de so[illegible] uisibili humanæ naturæ, cum quidem [illegible]erit in clara nube adeo fulgente, ut Di[illegible] suspicientes in cœlum, Dominum sub[illegible] ex oculis, amplius uidere non potue[illegible] & cum dictum sit à Christo: Videbunt fi[illegible] hominis uenientem in gloria & maiesta[illegible], an putetis corpus Christi, adeoq; Chri[illegible] ipsum non aliter in cœlo esse, quam in ter[illegible] ante ascensionem, & Apostoli uide[illegible] ascendentem prout capere potue[illegible] imbecillitate uisus, cum longe aliam osten[illegible] gloriam in monte, quam cuius uisus ocu[illegible] capax esset.

De his iusta ratione à uobis edocti, parati [illegible] amplius respondere. Eò priusquam te [illegible], illud insuper à te quæro, cur obli[illegible] oculis uideas uoculam, Sursum, & non re[illegible] oculis inspicias, quod scribit Lucas in histo

ria ascensionis: Nubes subduxit eum ab [illegible] eorum. Item: Sic ueniet, quemadmodum [illegible] stis eum in cœlis, unde non male colligitur, [illegible] cam describere uisibilem Christi ascensionem, et indicare, etiamsi uisibiliter abierit Christus, & uisibiliter uenturus sit in fine mundi, tamen inuisibiliter præsens cum sua Ecclesia impleat illud, quod dixit, Ego omnibus diebus uobiscum sum. In quam sententiam beatus Ambrosius in expositione Euangelij Lucæ, præclare scripsit dicens. Quando reuerteris Domine nisi in die iudicij? Nam licet ubiq; sis semper, & stans in medio nostrum, non cernaris à nobis, erit tamen tempus, quo uniuersa caro aspiciet te uenientem. Audis ne Dominum Iesum Christum ubiq; semper adesse, & stare in medio nostrum, licet non uideatur à nobis; & tempus futurum, ut omnes homines uideant eum.

Apud Iohannem habemus Dominum ἀπελτῶν, abijsse, πορευθῆναι, profectum esse, οὐκ εἶναι ἔτι τῷ κόσμῳ non esse amplius in mundo.

Apud Iohannem habemus, Dominum

[illegible]um abijsse, non esse in mundo.)

Aliâs inducitis tropos & figuras, ubi standum est uerborum proprietate & ea reluctatur nostræ opinioni. Aliâs relicta genuina sententia, uerbis, ut sonant inhæretis. Aliâs cõtendis, sensum uerborum considerandum, non τὸ ῥῆτον urgendum, nunc tecum dissidens diuersum facis. In uerbis Christi dicentis, se abire ad patrem, se relinquere mundum, præcise premis τὸ ῥῆτον, nec cogitas, totum Christum nobis auferri, si uerba exponenda sint, ut sonant. De tota enim persona sonãt illa dicta, non tantum de carne seu de humana natura. Hæreticus aliquis aut gentilis poterit pertinaciter uti literali sensu, & negare Christum nobiscum esse, eò quòd dixerit, se reliquisse mundum & iam non esse in mundo. Confugies ad tropum dicturus, Corpore non est in mundo: ille ex adverso instabit, dicet, te de tuo hoc afferre, Dominum non dixisse, Corpus meum relinquit mundum, caro mea non est in mundo, sed ego relinquo mundum, Ego iam non sum in mundo, Ne nos quidem concedemus

 tibi,

tibi, ut sic eludens, assertionem tuam [illegible] uerbis Christi, quamuis concedamus quo[illegible] modo Christum reliquisse mundum, & qu[illegible] dam ratione corpore suo non esse in mund[illegible] Dominus loquitur de eo modo, quo per tem[illegible] pus suæ dispensationis & humiliationis pr[illegible] sens erat in mundo, quo modo Discipuli hab[illegible] bant, & habere cupiebant præsentem. Is[illegible] modo Christum non esse in mundo, cum nemi[illegible] ne certamus. Alio autem modo non præsen[illegible] tem esse, quo placuit ipsi adesse in S. Cœna, & suum corpus ac sanguinem uerum impertiri nobis, de ea re dimicamus, ac consequi nega[illegible] mus, si quis contendit Christum aliquo modo corpore suo absentem, omnino abesse etiam à S. cœna. Quid sit Christum abijsse ad pa[illegible] trem, quid reliquisse mundum, & iam non esse in mundo, age, explica nobis, affer ueram in[illegible] terpretationem ex Euangelistis, nam si ex tuo sensu sumas, & definias nihil aliud esse quàm localiter discedere, de loco inferiore ab bire in superiorem, & corpore abesse, ut non recipiamus tuum commentum, obstat nobis germanus sensus uerborum Christi, qui loqui[illegible] tur de sua passione, Resurrectione & glorifi[illegible]

cation

...e. Luce clarius est ex Euangelistis, ...um abire, relinquere mundum, id esse ...ati, mori, resurgere, & introire in glo... ...um, deposita mortalitate, & ijs quæ ...lis animalis uitæ. Non habemus Chri... ...um præsentem, humilem, pauperē, mor... ..., non corpore præsentem humili, passi... ...ortali, hinc non sequitur: Ergo non ha... ...m præsentem, immortalem, corpore glo... ...collocato ad dexteram Dei. Hanc con... ...entiam tibi probare incumbit, si uelis no... ...ersuadere, ut credamus corpus Christi in ...mento Eucharistiæ abesse.

Petrus Actorum 3. testatur o... ...ere eum cœlum accipere seu ...re usq; ad tempora restitutio... ...omnium.

Quid est Christum cœlum tenere, num ut ...gnaris, in cœlo humano more sedere? ...rius regno cœlesti inuisibiliter potiri & ...ibus rebus, tam in cœlo quàm in terra, ...potentia ab oculis humanis abscondita ...mari, & Christum per fidem prædicatio... ...angelij cognosci? Loquitur enim Petrus

de abſcondito & inuiſibili regno, quod
reuelabitur, quando Chriſtus apparebit
ria ſua. Nũquid hoc obſtat, quo minus ſi
ſens, & nos ſuo paſcat corpore & ſangui
num propterea cælum deſerit, quod ſecun
uerbum ſuum corpore ſuo ſe nobis præſen
exhibet in communione? In græco Lucæ ha
bet, οὐρανὸν δέχεσθαι. Eraſmus uertit, Cæli
accipere, uetus translatio, Cælum ſuſcipere,
uobis placet uerti, recipi cælo, ſiue cælum te
nere, quia putatis eam uerſionem, ad ueſtram
opinionem firmandam pro locali inclu
in cælo commodiorem eſſe, Verum quemadm
eunq; legas, nihil pro ueſtro errore facit.

Apoſtolus uero Paulus ſic ſcri-
bit: Si ſurrexiſtis cũ Chriſto, quæ
ſurſum ſunt quærite ubi Chriſtus
eſt ad dexteram Dei ſedens, quæ
ſurſum ſunt ſapite non quæ ſuper
terram.

Quæ ſurſum ſunt quærite)

Quenam ſint illa quæ non ſunt quæren
ſuper terram, eodem loco Paulus ipſe enu
merat in præcedentibus & conſequentibus.

Ti

*[illegible] religiose inter ista terrena nume-
[illegible] corpus & sanguinem Christi, quæ pertinēt
[illegible] ecclesia illa & superna, ad quæ nos exhor-
[illegible] Apostolus, ut ea quæramus, Si nō est cor
[illegible] Christi quærendum super terram in S. cœ-
[illegible] redemptor noster eam instituit? cur di
[illegible] Accipite, edite, Hoc est corpus meum, hoc
[illegible] mei commemorationem.*

*Nonne hic corpus & sanguinem suum quæ
[illegible] iussit? euigila tandem discusso somno, &
[illegible] quam impiè ex hoc loco Pauli alijsq; locis
[illegible] à te concludas, Corpus Christi re-
[illegible] nō esse in terra, neq; in terra à nobis quæ
[illegible] Quid ergo ludificamini inani sono uo
[illegible] corporis & sanguinis? cur scribitis,
[illegible]? cum non intelligatis uerum corpus
& sanguinem, quæ intelligunt lectores uestris
[illegible] non imbuti.*

Hæc omnia satis perspicue do-
cent, Dominum Iesum extra hunc
mundum in cœlestem gloriam es-
se subuectum, nec eius corpus in
terra uel esse reuera, uel à nobis
quærendum esse. Dominum

uero proprietates humani corporis etiam post resurrectionem retinere, hæc testimonia sacrarum literarum apertissime asserunt, præter illa omnia, quæ testantur illum uerum esse hominem.

Domiuum retinere proprietates corporis humani)

Distingue obsecro inter corpus animale et spirituale, mortale & immortale, solummodo humanum, & coniunctum cum diuinitate, & exaltatum ad dexteram Dei. Distingue inter utriusq; corporis proprietates, preterea distingue inter substantiam & accidentia, & desines obijcere istas generalitates de proprietatibus humani corporis.

Postremo capite Lucæ sic loquitur Dominus, cum Apostoli se spiritum uidere putarent: Videte manus meas & pedes meos, quoniam ego ipse sum. Contrectate me & aspicite; quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me habere

con-

ſpicitis. Et cum hæc dixiſſet,
ndit eis manus ac pedes.

Contrectate me & aſpicite)

ocus Iohannis probat, Chriſtum uerè re-
xiſſe, non probat, corpus eius non eſſe in
: probat, Chriſtum non eſſe ſpiritum, ſi-
Apoſtoli putabant ſe ſpiritum uidere, non
corporis Domini præſentiam in Euchari
. Nihil ualet hæc argumentatio noſtra:
contrectantur nec uidentur cum pane &
, caro & oſſa. Ergo, Caro & ſanguis Chri
on adſunt, nec ſumuntur cum elementis
& uini. In monte non poterant Diſci-
uidere nec contrectare carnem & oſſa
ter gloriam claritatis qua fulgebant, &
n erat uerum Chriſti corpus præſens. Di-
m ante eũ Chryſoſtomo, diſpenſationis
, quod mortali manu contrectandum præ
corpus ſuum glorificatũ, ſicut fiat diſpen-
onis, quod retinuit & oſtendit in corpore
rificato Cicatrices uulnerum, & edit cum
is poſt reſurrectionem. Si argumenteris
proprietatibus corporis humani, proprium
contrectari, habere cicatrices, edere &c.

Falsissime concludes, Christum adhuc habere corpus corruptibile propter cicatrices, & animale quod indegeat cibo & potu.

Apud Ioannem etiam cap. 20. Dominus ait Thomæ: Affer digitum tuum huc, & uide manus meas, & admoue manum tuam, et immitte in latus meum. Corpus eius etiam non esse infinitum aut ubiq; diffusum, aut pluribus simul locis sisti, habemus angeli testimonium: Surrexit, & non est hic.

Corpus eius non esse infinitum aut ubiq; diffusum)

Vestræ Philosophiæ est subtilis speculatio, diuinum corpus Christi sedens in dextera Dei, non posse esse & manducari in multis locis, multis millibus hominum, nisi latissimè extendatur & diffundatur, sicut aer diffunditur uel lumen solis, uos ipsi talem facitis diffusionem, ista uestra comparatione corporis Christi ad solem, quando Philosophamini, Christum in

ubiq;

esse, sicut sol diffundens suam lucem, est
tis locis: Simplicitas nostræ fidei con-
Christi uerbo, non curiosa in discutiendis
is, quæ humana omnia transcendunt, con
Christi corpus integrum & indiuisum
à singulis communicantibus, quomodo i-
impingitis uobis, quod doceamus corpus
esse ubiq; diffusum? credimus corpus as-
tum à Dei filio idq; coniunctum esse diui-
quæ infinitæ est potentiæ, unde habet
illud ac efficere potest, quod nullum
humanum, nulla creatura habet aut fu-
potest.

Huc etiam spectat, quod Domi-
reuersus Bethaniã ad excitan-
Lazarũ dixit discipulis: Gau-
propter uos, quod non eram
Postremo Paulus docet nostra
rpora σύμμορφα futura corpori
omini glorioso.

Non eram ibi.)

Cum Christus sit Deus et homo, aliâs loqui
ut Deus, ostendens naturam diuinam, aliâs
homo, indicans ueritatem humanæ naturæ,

Cum

Cum una sit persona, & duæ naturæ ineffabiliter sint coniunctæ, loquitur aliâs de una persona, quæ non una, sed duabus constat naturis. Itaq; pronunciata scripturæ de Christo in suos ordines digesta, intelliguntur alia designare diuinam naturam, alia humanam, alia totam personam. Humanæ naturæ ueritatem indicauit Christus, dicens. Non eram ibi. Angelus cum diceret. Inuenietis infantem positum in præsepi. Item, Non est hic. Euangelista cum scriberet, posuerunt eum in monumento. Etenim secundum naturam humanam, Christum iacuit in præsepi, in gremio Mariæ, pependit in cruce, iacuit in sepulchro, secundum naturæ humanæ proprietatem, non erat localiter & uisibiliter in Bethania cum esset Hyerosolimis. Quoniam autem uerbum assumpsit humanam naturam, & Deus & homo est una persona, & post assumptionem Christus non est diuidendus, neq; naturarum proprietas recte opponitur personali unioni, tota persona Christus inquam Deus & homo uere dicitur ubiq; esse. Secundum naturæ humanæ proprietatem Christus non erat apud Nathanaelem in horto sub ficu: secundum hypostaticam unionem uere

erat

...& videbat Nathanaelem. Secundum ...tatem humanæ naturæ Iesus infans in... ...fascijs iacebat in præsepi, idem tamen ...dominus cæli & terræ. Secundum natu... ...manam localiter erat in terra: in uni... ...rsonæ erat in terra, in cælo & ubiq;. ...itur Christus iuxta quasdam proprieta... ...anæ naturæ non est localis, circumscri... ...sibilis & palpabilis in Sacramento, tã... ...Christus Deus & homo adest. Tota ... sedet ad dexteram Dei Patris, non ... in cælo sedet ad dexteram Dei homo, ... in terra, & non sedet solummodo De... ...Dei dexteram, etiam in terra, homo in ...erum ut dixi, totus Christus in dextera ...sedet in cælo & in terra.

...ed neq; corpora nostra sunt in ..., aut diuersis in locis simul se ...nt, aut in spiritum uertentur. ...stenus diuina attulimus testi... ...nia, nunc pauca etiam externa ...ctamus.

Neq; corpora nostra sunt in... finita)

Respon...

Respondeo ex eodem Paulo, Christ[illegible] net primatum in omnibus. Etsi corpora n[illegible] erunt conformia corpori Christi, eò quod re[illegible] surgent spiritualia & incorruptibilia, quod lucebunt sicut sol: tamen in multis sunt dissimilia, in quibus corpus eius habet prærogatiuam. In Christo natura humana unita est diuinæ, caro eius sublata in cœlum ad Dei dexteram sedet, hæc illius propria non competunt nobis: habituri sumus conuenientem nobis gloriam, non tamen sedebimus ad dexteram Dei, Christus de suo corpore dixit toti Ecclesiæ sparsæ per totum orbem. Accipite, Comedite &c. Nihil tale dictum est de carne illius sancti hominis. Non est mirum igitur, nostra corpora non ita futura in multis locis, ut corpus Christi adest & distribuitur in tota Ecclesia.

Ac primum incipiemus â Synodo Calcedonensi &c.)

Ad sententias patrum à te præter rem congestas, in summa breuiter nunc respondebo, suo tempore, Deo adiuuante, adducturus quid senserint cum Ecclesia tota, de cœna Domini, quam

quanquam nostri iam olim bona fide adduxerint, & pars aliqua à me collecta & in medium allata sit. Scripturæ non stant à uestra parte, Ergo nec Synodi nec ueteris Ecclesiæ episcopi. Vestrum dogma non confirmant scripta Canonica mdè citata à uobis, Ergo nec ueterum scripta id corroborant. Contra scripturam enim neq; Synodi neq; patres pij aliquid præscripserunt, neque ius habuerunt aliquid definiendi contra eam. Rectius igitur iudicamus patrum scripta ex sacris literis, & ea accommodamus potius ad normam quàm inflectimus regulam ad ipsorum sententias; & quæ fundamentum habent in scriptura, eorũ placitis summittimus. Dicta patrum probant, Christum esse Deum & hominem, duas naturas, diuinam & humanam impermixtas & inuiolatas in una persona esse. Non opponunt ea præsentiæ Christi in sacra Cœna. Veteres sic usquam argumentari, ostendere non potes. Christus est Deus & homo. Ergo Christi corpus nõ est præsens in S. cœna. Quæ bono zelo scripserunt cõtra hereticos qui negauerunt, Christũ esse uel Deũ uel uerum hominẽ, peruerse detorquetis aduersus eos qui recte sentiũt de diuinitate & humã-

humanitate Christi, & credunt corpo[illegible]
præsentiam & communicationem in Sy[illegible]
Contra hæreticos illi disputauerunt non [illegible]
tra orthodoxos, neq; contra fidem Eccl[illegible]
Catholicæ, frustra sumitis laborem in [illegible]
rendis & citandis sententijs patrum, quasi [illegible]
negemus, quod duæ sint in Christo naturæ, [illegible]
tiamsi confiteamur nos credere, carnem [illegible]
bis suam dare manducandam in Sacram[illegible]
Eucharistiæ. Cœna enim à Christo instit[illegible]
& instructa cibo corporis & potu sang[illegible]
eius, non est contraria uerè fidei confite[illegible]
Christum Deum & hominem esse. Cit[illegible]
Augustino, quod Dominus carni dedit [illegible]
talitatem naturam non abstulit. Nos non [illegible]
mamus, naturam humanam abstulisse, [illegible]
negaremus esse hominem; & crederemus [illegible]
lummodo esse Deum, quod nemo in nos [illegible]
nißimus conferet. Citat ex eodem hæc ue[illegible]
Spacia locorum tolle in corporibus & [illegible]
quam erunt; tolle ipsa corpora qualita[illegible]
corporum, & non erit ubi sint. Si hæc Ph[illegible]
sophica regula exigetur ad corpus Christi, [illegible]
multis erit falsa. Exijt Dominus clauso [illegible]
numento, intrauit per ianuas clausas, [illegible]
tum

ſtimus: tum alij ueteres ſcriptores ex
aſſerunt, num ideo ſublatis ſpacijs lo
pus eius nuſquam ſiat? In altera ui-
ijs qualitatibus eſt præditum, quam
hac uita, tollimus has qualitates cor-
, numquid ideo nuſquam erit, etiam
porá non habebunt qualitates in al-
, quas in hac uita habent, erit tamẽ
Quid dicemus de qualitatibus, quas
corporá Hebreorum in camino ig-
is, numquid quiſpiam dicet eos, tum
ſſe corpora, cum ab igni non lede-
& proprium ſit humani corporis ab
exiccari & exuri? Hilarium &
des noſtro dogmati imprimis refra
mentum noſtram confirmare: ideo
ſuſo in morem ſepe elabi uis &
cultare. Expedis te perfunctorie
curſu, perinde ac ſi ne inſpexeris
ipta Cyrilli & Hilarij, uel uerius
ra cæcus prætereris nec expende-
quid ſcribant, & exiſtimes alios
filire nec attendere quid ſibi uelint,
, quid ſentiant, quid non. Pro tuo
addis ſcholia tua, & ſcribis, cum

dicunt, Christum in nobis naturaliter habitare, intelligere eos, quod Christus communicet nobis naturam suæ æternitatis. Illi uero nō solum scribunt de natura diuinitatis, cuius reddimur participes, sed etiam de naturā humana & de carne Christi, non solum docent, Christū nos secum coniungere, & suam immortalitatē communicare nobis, sed etiam per quid fiat unio & communicatio: nimirū per manducationem corporis, & potum sanguinis eius. Hilarius enim refutans Arianos, respōdet ad id, quod corrumpebant uerba Christi, quæ legimus in eius precatione pro Ecclesia. Ioannis 17. Oro pro eis, qui crediturī sunt per sermonem corū ut sint omnes unum, sicut tu Pater in me & ego in te, ut sint etiam in nobis unum, & uolebant ea intelligi de unitate, per uoluntatis & charitatis coniunctionem, non de unitate naturæ diuinæ. Eius unitatis rationem inducebant similitudine coniunctionis nostræ cum Deo & Christo, dicebant, nos unū esse cum Christo & inter nos coniunctione uoluntatis, nō natura, ita Christum unum esse cum Patre, non secundum naturam diuinam, sed secundum charitatem.

contra Hilarius ostendit & nos coniungi Christo naturaliter, non tantum uoluntate, & Christum cum Patre unum esse natura, non solum uoluntatis coniunctione.

Hanc sententiam proponit & concludit Hilarius: proponit his uerbis: Quomodo uoluntatis unitas asseritur? concludit autem in hunc modum: Hæc idcirco commemorata sunt nobis, quia uoluntatis tantum inter patrē & filium unitatē hæretici mentientes unitatis nos fraudebantur exemplo. Naturaliter nos cum Christo coniungi probat, quia carnem nostrā assumpsit, et quia in Sacramento Eucharistiæ, carnem eius edimus. Carnem, inquit, corporis nostri assumpsit Christus. Verus est homo qui natus est ex Maria uirgine, nos uerè sub mysterio carnem corporis sumimus & per hoc unū erimus, quia pater in eo & ille in nobis.

De ueritate sanguinis & carnis non est relictus locus ambigendi, nunc enim & ipsius Domini professione, & fide nostra uerè caro est & uerè sanguis.

Et hæc accepta atq; hausta efficiunt, ut nos in Christo, & Christus in nobis sit, Christus est in nobis per carnem (non tantum per

diuinitatem) per Sacramentum communicatæ (non tantum assumptæ) carnis in Christo sumus. Si uoluntatis tantum unitatem intelligi uellet, cur gradum quendam atq; ordinem consummandæ unitatis exposuit: nisi ut cum ille in patre per naturam diuinitatis esset nos uero contra in eo per Corporalem eius natiuitatem, & ille rursum in nobis per Sacramentorum mysterium inesse crederetur?

Quod in nobis naturaliter hæc unitas sit ipse ita testatus est, qui edit meam carnem, & bibit meum sanguinem in me manet, & ego in eo. Hæc uitæ nostræ causa est, quod in nobis manentem per Carnem Christum habemus, uicturi per eum ea conditione, qua uiuit ille per Patrem. Naturaliter per eum uiuimus, id est, naturam suæ carnis (non dicit, diuinitatis) adepti. Quid dilucidius his uerbis, quibus affirmat carnem & sanguinem Christi hausta efficere, ut nos in Christo et Christus in nobis sit, Christum in nobis esse per carnem, nos per Sacramentum communicatæ carnis esse in Christo &c. Quas nebulas obijcies tantæ claritati, ut non intueamur eam? & in tuis

tenen

...is potius oberremus, quàm in clara luce ...ambulemus?

Cyrillus idem omnino agit, quod Hilarius ...dicet, nos non tantum fide & charitate ...aliter coniungi cum Christo, sed etiam ...um carnem nos illi coniunctos esse. Tri... hanc uirtutem mysticæ benedictioni, quæ ... in nobis fit, faciat corporaliter Christum ...unicatione carnis eius in nobis habitare. ...uet considerandum esse, non habitudine so... quæ per charitatem intelligitur, Chri... in nobis esse, uerum etiam participatio... naturali, quid illa sit addit ilico cum inquit, ...unicatione corporis & sanguinis sui Chri... in nobis est & nos in ipso. Non poterat ... aliter corruptibilis hæc natura corporis ... incorruptibilitatem & uitam traduci, nisi ... naturalis uitæ corpus ei adiungeretur. Rur... lib. 10. in Ioan: cap. 26. scribit, Christum suo ...rpore benedicere credentes per communio... ...em mysticam, & secum & inter nos unum ...rpus efficere. Item, In uno Christo nos uni... ...esse sancti corporis unione. Item, uni Chri... ...per corpus suum coniunctos nos esse, quo... ...dam in nobis illum, qui est indiuisibilis, acce...

pimus. Adiungit ibidem post corporalem illam nem de spirituali, de qua ait. Spiritu sancto cepto, & inter nos quodam modo, & cum Deo unimur, & sicut uirtus sanctissimæ Christi carnis unum corpus facit participantes, eadem pacto, in quibus indiuisibilis Dei spiritus habitauit, eos omnes ad uirtutem spiritualē adducit. Abunde satis respondērūt Cyrillus et Hilarius pro se contra affictas scriptis ipsorū corruptelas, quid senserint cum scripserūt, naturaliter et corporaliter coniungi nos cum Christo, non illa ad naturam diuinitatis & spiritualem unionē, sed ad eam quæ fit communicatione & esu carnis Christi referri debere. Diui Chrysostomi sententiam per omnia consonā his alibi recitaui. Ad alias sententias patrum prolixius respondere nihil necesse est nec operæ precium: progrediar ad tuas istas, quæ sequuntur uerba rum institutionis S. cœnæ, per excogitatas glossas elusiones, et per tropum fictū deprauationes. In epistola tua sequitur. Quod uerò ad hæc uerba attinet. Hoc est corpus meum, dicimus Dominum tunc, cum illa proferret, Sacramentum instituisse, & propterea sacramentaliter locutum esse. Quid uocat Sacramentū? Sa

cra

rei signum. Quæ res illa sacra? communione nostra cum Christo Domino, an corpus Christi? Si corpus Christi, absentis ne dicis esse signũ, an corporis præsentis? Absentis inquis. Sacramentum ergo uocas signum, significans & adumbrans corpus absens, et Christũ Sacramentaliter locutum esse dicis, id est significati ue, nobisq; quasi postliminio reducis illud diu in uestris scriptis occultatũ significat Cinglij, et figuram Oecolampadij, ideo maluisti uti uocabulis Sacramenti & sacramentaliter, quam dicere, Christum instituisse cœnam, in qua præbet corpus suum in cibum, & sanguinem suum in potum uiuificum animæ. Scimus Ambrosiũ quoq; & Augustinum S. cœnam uocasse Sacramentum corporis & sanguinis, & nostræ Ecclesiæ eodem nomine appellant, cæterum intelligũt ut illi, præsentis corporis et sanguinis signum, sacramẽtaliter Christum locutum esse, sacramentaliter corpus eius adesse & dari in Eucharistia, id ita accipiunt, & in hanc sententiam admittunt, quod dixit, se cum pane & uino dare suum corpus manducandum, & quod cum his elementis adsint & sumantur uerum corpus & sanguis Christi, quamuis

ſenſus noſtri uideant & percipiant ſolum panem & uinum, Et quod res Chriſti ſpirituales ſignificetur. Ad regulam citatam ex Auguſtino reſpondeo: Dei uerbum non hominum regulis, ſed regulæ hominum ad uerbum Dei aſtringuntur. Verba Chriſti non Auguſtini regulis, ſed eius ſcripta uerbis Chriſti ſubijciuntur, audiendum quid dixerit Chriſtus, quid Euangeliſtæ ſcripſerint, non quid Auguſtinus dixerit aut ſcripſerit, ſi dicta & ſcripta eius à uerbis Chriſti, & ſcriptis Euangeliſtarum diſſonent. Dictum Auguſtini eſt particulare, non rectè inde fit concluſio uniuerſalis. Scribit enim Sacramẽta plerunq; accipere nomina rerum quarum habent ſimilitudinem. Vult dictum Auguſtini in uerbis S. cœnæ, Signa accipere nomina rerum ſignificatarum, ſi ſigna intelligas elementa, & exponas, panem id eſt corpus, uinum Chriſti ſanguinem appellari, quia panis & uinum ſigna ſunt præſentis corporis & ſanguinis, & hæc adſunt et diſpenſantur cum ſignis, pane uidelicet & uino. Item ſigna ſint rerum cœleſtium, quæ uerè exhibentur. Poſtremo reuocamus dictum Auguſtini ad regulam Theologiæ: Signum & ſignatum

idem esse Deo in Sacramento Eucharistiæ. Signum idem esse dico, non quod natura sit idem, non quod panis uertatur in corpus Christi, sed quod per uerbum habeat corpus præsens. Infans Iesus iacens in præsepi signum erat & res signata. Simeon in sua prophetia dixit, Christum esse positum in signum cui contradicitur. Quis hic diuersum intelligat, & non potius idem & unum signum & signatũ?

Et uetustissimus scriptor Tertullianus)

Vsurpatis scriptorum ueteris Ecclesiæ, aliquot uoculas, utinam retineretis potius eorum sententias & perpetuam doctrinam. Insistitis paucis ijsq; ambiguis & obscurioribus dictis, quanto rectius de his iudicaretis ex pluribus alijs perspicuis & claris locis. Obijcitis nobis uocabula, Sacramentum, signum, figuram, & discreditis à sensu, quo illi his uocibus sunt usi. Tertullianum allegat, corpus expositum esse pro figura corporis: unde uero nobis fidem facies, illum uobiscum sensisse, & in Eucharistia negasse præsentiam & sumptionem corporis Christi, cum ille alio loco scribat lib.

de resurrectione carnis, carnem nostram ue
carne Christi, ut & anima de Deo saginetur,
& in loco à te citato dicat, Christum panem
fecisse corpus suum. Item, cum apud eundem
legatur in expositione orationis Dominicæ,
corpus in pane censeri.

De figurata tua expositione uerborũ Chri
sti dicentis: Hoc est corpus meum, respondeo
tibi ex eiusdem Tertulliani libro aduersus pra
xeam: Hæc aut nega scripta, aut quis es, ut nõ
putes accipienda quemadmodum scripta, ma
ximè quæ non in allegorijs & parabolis, sed in
definitionibus certis & simplicibus habent sen
sum. Et iterum ex libro cui Scorpiaco titulum
indidit. Hæc si nõ ita accipiũtur, quemadmodũ
pronunciantur, siue dubio præterquã sonant,
sapiũt, & aliud in uocibus erit, & aliud in sen
sibus, ut allegoriæ & parabolæ & ænigmata.

Rectè nos accommodamus hanc regulam ad
nostrum institutum, uos putatis uerba Christi
non esse accipienda ut scripta sunt, contenditis
impropriè & figuratè dicta esse, aliud habere
in uocibus, aliud in sensibus. Vestrũ igitur est
probare, Christi sermonem esse allegoriã, pa
rabolã uel ænigma, ut firmetis uestras figura-

tas

locutiones, sed hoc probare non potestis, cũ
constet, Christum in condendo suo Testamẽto
propriè & perspicuè in certa & simplici defi-
nitione, & nõ in parabolis, non allegoricè, nec
ænigmaticè locutũ esse. Vsq; adeo igitur nihil
pro nobis facit Tertullianus, ut tropo uestro
nihil loci relinquat in uerbis Christi simplici-
bus, & extra parabolæ & ænigmatũ obscuri
tatem in aperta luce positis. Quod si autorita
te eius pertinaciter nos urgeas, cũ Theophyla
cto scriptore, si non ita ueteri, tamen non mi
nus piè urgemus uerba Christi, qui non dixit:
Hoc est figura corporis mei, sed hoc est corpus
meũ. Non ignoras eum in multis grauissime er
rasse, quid si & hic errauerit, corpus exponẽs
pro figura. Ex Hieronymo et Ambrosio, ex-
cerpis unum atq; alterum uerbum quod ille di-
xit, Dominum corpus suum repræsentasse, hic
uero significasse. Linceis oculis perspicis duo
uerba, insigniter cæcutiens dedita opera ad in
tegras sententias & locutiones, ex quibus dua
rum uocum interpretationem petere æquum e
rat. Quid, quod illa uerba trahis ad aliũ sen-
sum, quam ab illis usurpata sunt?

Repræsentare tibi est edũbrare, figurare, ex
hibere,

detrahatur. Ornas te pauculis plumis ueterum scriptorum, carpis nihilo serius loquendi formulam usitatissimam illis, uidelicet quod in pane & uino adsint, distribuantur & sumantur Domini corpus & sanguis. Simulatis uos nihil diuersum sentire ab Augustana confessione, et reijcis formulā tum ibi tum in alijs scriptis receptam locutionem, quod cum pane et uino uerum Domini corpus & sanguis adsint, & dispensentur. Durus est uobis sermo filij Dei, pronuncians panem esse corpus? Quæ tandē uerba qui sermones allubescunt & placent uobis? nimirum inuenti in Schola Berengarij & Cinglij: dulce sonat uobis uestra cantilena: panem esse symbolum corporis, figuratè & significatiuè panem esse corpus.

Neq; uero aduersarij effugere possunt, quin tropum admittant. Cum enim resoluunt hæc uerba: Hoc est corpus meum, in hunc modum: In hoc, cum hoc, aut in hoc pane est corpus meum, Dominum tropice locutum, uelint, nolint, fateri coguntur, etiamsi alioqui clamitent,

mirent, à naturali uerborum significatione recedere, sibi religioni esse.

Neque aduersarij effugere possunt.)

Conuertis te tandem ad tropum tanquam firmissimum præsidium, pro eo postremo loco strenue pugnax, triplici armatura munitus, una à nobis arrepta, altera ex uerbis Christi, tertia conflata ex absurditatibus, in quas incurrere nos necesse sit, nisi uestro tropo herbam porrigamus. Vim insuperabilem infers ad concedendum uobis tropum, compellens nos propria nostra ipsorum confessione, quia nos fateri oporteat, Christum tropicè esse locum, eo quod uerba eius: Hoc est corpus meum resoluentes, his formulis ea enunciemus hoc modo, corpus esse in, sub, uel cum pane. Nos docendi causa cum ueteri Ecclesia in loquendo, & scribendo utimur istis formulis, non ideo constituimus tropum, neq; recedimus à naturali uerborum significatione.

Christus enim dedit Discipulis suis Panem, nec solum panem, sed simul cum

pane

pano dedit corpus suum. Apostolus Paulus petens Christi institutionem, nominat panem & corpus. Est igitur natiua significatio sermonis Christi in S. cœna, esse & edi panem & corpus. Hinc nos mutuamur hoc genus locutionis, quod dicimus, in uel cum pane corpus Domini distribui & manducari. Ex uerbis Christi & D. Pauli sumimus tum res tum uerba: non excogitatas à nobis siue sententias siue locutiones nouas inferimus ipsorum uerbis.

Tropus autem Sacramentariorum plane noua uocabula gignit, pro uero corpore & sanguine substituit figuras, symbola & allegorias: relinquit panem & uinum, Corpus uero & sanguinem Christi tollit: ex Scripturæ sententiam negando: proinde reijcimus falsum tropum, cum docemus Domini corpus & sanguinem in Eucharistia sumi, reijcimus etiam papisticam transformationem, cum docemus panem & uinum manere, non mutata in aliam substantiam.

Quid? quod hæc uerba: Hoc poculum est nouum Testamentum, tropis plane scatent. Neq; enim poculum

...lum est nouum Testamen-
...neque quod est in poculo, est
...um Testamentum, neq; san-
... Domini est nouum testamen-
..., sed Domini sanguine nouum
...amentum sancitum & confir-
...um est.

Quid? quod hæc uerba:

*Hoc poculum est nouum testamentum. Tro-
...plane scatent)? Quos comminisceris tro-
...? Metonymiam ne. Atqui S. Lucas &
...lus non simpliciter efferunt, quod calix sit
...m testamentum, sed rem ipsam simul de-
...ant & exponunt. Continens ponunt cum
...tento, Calicem nominant cum sanguine:
... esto sit tropus apud Lucam & Paulum,
...n ideo tropice oportet exponere hæc uer-
...sine tropo dicta: Hoc est corpus meum? an
...nim conuenit tropicam locutionem per sim-
...cem & non figuratam explanare? nun-
...d propterea locum habebit uester tropus,
...ens ex Testamento signum testamenti, &
...guinem salutarē è S. cœna auferens? Non-
... tutius præferemus uestris commentis Spi-*

 ritussan-

rituſſancti interpretationem, quæ eſt
Mattheum & Marcum, qui ſimpliciſſime
ba Chriſti recitant, quod dixerit: Hic eſt
guis noui teſtamenti? Quid hac oratione
nius & lucidius eſt, quid opus habet ſubſi
tropi, quomodo patitur Sanguinẽ expon
ſymbolo aut figura ſanguinis? Nullam
conſtituendi & admittendi tropum nobis
ceßitatem imponunt hæc uerba: Hoc pocu
eſt nouum teſtamentum in meo ſanguine; m
to minus illa, quibus dictum eſt: Hoc eſt
pus meum.

Quod ſi à tropo præfracte ab
horrebimus, iſtis abſurditatibus
nos inuolui neceſſe eſt. Primum e
nim ſequetur, panem & uinum in
corpus & ſanguinem tranſſubſtan
tiari, & Chriſtum duo corpora ha
buiſſe, unum quod præberetur A
poſtolis: alterum quo illud præ
beretur: idem corpus, eodem tem
pore, paſsibile & impaſsibile fui
ſe: idem corpus, eodem tempore
locutum & non locutum eſſe.

Sequi

quetur panem in corpus
transſubſtantiari)

x tua & papiſtica Philoſophia ſequitur,
x Chriſti unici præceptoris noſtri Theo-
Peruulgatam ueſtram cantilenam oc-
ubiq; miſcetis tranſſubſtantiationem
octrina de uera præſentia corporis Do-
in S. cæna, imputatis ei ἀρτολατρείαν,
mes papiſticos abuſus inde inuectos, ut
latis odioſam & execrabilem, non minus
papiſticam metamorphoſin, & ueſtrum
rem exornetis ſpecioſis coloribus & plau
em faciatis.

Afficitis autem inſigni iniuria & contu-
a ſpiritum Dei, & doctrinam quæ non na
eſt, ſed τὸ λόγου æterni patris, dum
mittitis ea cum Antichriſti abomination
, quæ eius fidelis ſeruus D. Lutherus do-
& defendit ex Chriſti uerbis in cauſa Eu-
riſtiæ. Vidit ille, præeunte luce Spiritus-
i, ἀρτολατρείαν panis pugnare cum ſcrip-
, uidit & euertit Idolatriã & abuſus cum
o ductos. Nõ uidit ſcilicet, relictus in de
enebris, inſtitutus à ſpiritu facto, doctrinã

de præsentia corporis Christi æquè ut illa gnare cum scriptura, & neruum Idololat stabilire. Illud electum suum organum pa est scilicet spiritus sanctus prolabi in eos labyrinthos errorum, permisit restituere confirmare ea, quæ per illum euerterat. Q credat, imo quis cogitet tam contraria, si sobriè paulisper expendat?

Duo corpora habuisse)

Affingitis uestras sequelas, reuelantes cordibus uestris stultas uestras cogitationes Oportuit te tuiq; similes magistros interfuis se, cum Dominus instituens cœnam, et absidens mensæ, diceret: Accipite, Edite, hoc est corpus meum, & præmonuisse ut aitaret tam absurda. Dedit Discipulis illud idem corpus quod accumbebat ad mensam, bodieq; dat unum & idem illud corpus, quod pro nobis tra didit, non duo aut plura. Vna mensa est, una cœna per totam Ecclesiam: unus cibus & potus. Quomodo id possibile sit, inuestigare de sine, præclare inquit Chrysostomus. Non pus esse quæstione ubi est fides. Item Augu stinus (Crede) & soluisti quæstionem.

Accede ad professionem.

Eodem

Eodem tempore passibile &
impassibile fuisse)

inge eandem absurditatem in clarifica=
Christi, quæ præcessit eius mortem, dic
eius corpus humile & glorioſum, passi=
impassibile: nega id factum esse, quod
angeliſtæ narrant de Christo in monte cla=
sato. Nega Christum edisse & bibisse cum
discipulis suis post resurrectionem, ne sequa=
absurdum aliquid, Christum eodem tempo
habuisse corpus animale & spirituale. Si
aliqua prohibet religio contradicere ueri=
, occludas etiam os, nec prætendas absur=
, Cur neges dedisse Christum suum uerum
pus edendum suis Discipulis.

Idem corpus eodem tempo=
re locutum & non locu=
tum esse)

Taceant ista insanæ rationis deliramen=
& irrisiones. Effudistis nimis multas San=
, scommata, & blasphemias aduersus fili=
Dei, desistite aliquando, cogitate homines
minem reddituros de ocioso uerbo, multo
gis de irrisoriis & blasphemis uerbis. Ser=

mò piorum debet esse conditus sale. Qui
dimenti habent isti insulsi, fatui, & scurr
sermonis uestri? ne gentiles quidem effuti
magis insulsa & insipida, quam uos, qui
tis esse sal terræ, & mundi lumina, ex the
ro mali cordis, ore prophano & Diaboli
lamo effunditis. Dei *sapientia est uobis fu*
ticia, rationis sapientia uos insipuat & de
tat, ut nullus sit pudor nec metus, tam nefa
euomere ebrios spiritu uertiginis,

Nam quatenus erat in Apostol
lis non loquebatur, idem sedisse &
non sedisse, ambulasse & non am
bulasse, captum esse & non cap
tum esse, uinctum esse & non uin
ctum esse; flagris cæsum, & non
cæsum esse &c. Nam hæc omnia
corpus illud quod erat in Apostol
lis non est passum. Sequitur quo
Dominum Sacramentum sangui
nis frustra instituisse, cum antea i
tum corpus Apostoli sumpsissent
Apostolos etiam sine iusta fide per
cepisse;

…se: non enim crediderunt, se
…pus Domini realiter intra se re-
…sse. Nam si credidissent, non
…uissent postea de eius resurre-
…ne, tantopere dubitare.

…n crediderunt se corpus Do-
mini intra se realiter rece-
pisse.)

Vos scrutatores cordium perspexistis, Apostoli tum crediderint, quid non. Ex spiritus reuelatione constanter negatis, credidisse, quod reuera Christi corpus in se recepissent. Quid si non credidissent a-, num ideo Dominus frustra instituisset cœ suam? præuidit uos non credituros, nun- idcirco frustra instituit? Apostoli non a- uestro spiritu, non curiosi indagatores, emperauerunt Christi iußis, acceperunt pa- ederunt, et simpliciter crediderunt, quod iebant dici, Hoc esse corpus Christi: dedit donum fidei, ut crederent, ne frustra insti- ret, dat etiamnum fidem, (tametsi alioqui nent increduli), ne frustra instituerit.

Non potuissent de resurrectione eius dubitare)

Abi cum tuis scopis dissolutis. Quid cohæret in isto nugatorio Sophismate. Apostoli dubitauerunt de Christi resurrectione. Ergo non crediderunt se edisse eius carnem. Eadem ratione inferes, non credidisse nec uere confessos esse, quod Christus esset filius Dei, quod habheret uerba uitæ æternæ, quia postea dubitauerunt de resurrectione. Eadem opera concludes, eos nihil horum intellexisse, nec uera credidisse, quæ ante de fine cœnæ Domini commemorasti.

Atq; hæc nostra cum sit de sacrosancta cœna, Christiq; in ea, uera & reali exhibitione & sumptione confessio ac mens, quæ sacris literis ac patrum doctrinæ per omnia est consentanea, ac perinde lõge omnium uerissima, pijssima, & quæ Christi gloria potissimum illustratur, ut cuius caro & sanguis, cœlestis & animorum, non terre-

terrestris & corporum, per se, sint, cibus & potus, homines ad cœlestia & diuina sursum euehuntur, ut aquilæ, congregati, ubi diuinum illud & rediuiuum, nec amplius moriturum est cadauer: quid tandem, quæso, nos calumniando traducis, & persecutionem inferre conaris. Tunc arbitrare huius urbis ministros (de Germanis loquor) non satis habere animi ad id quod contra nos iampridem alioqui aggressi erant, prosequendum, nisi tu oleum igni eorum adhibuisses? Non puto, scis enim uestros homines hac quidem in re, non solum non esse trepidos, sed plus satis etiam efferuere, atq; adeo, ut etiam iusti feruoris metas transiliant.

Atq; hæc nostra cum sit confessio)

Pulchre rebus tuis defunctus es, expediui-

sti te præclarè, posuisti fundamenta ex de-
uatis scripturis, detortis sententijs patrum, ex
absurdis depromptis ex penu impiæ rationis.
Habes cur glorieris, confessionem tuam consonare cum sacris literis, consentire cum doctrina ueterum theologorum, omnium uerissimam & pijssimam esse. Et quid non? Quæ gloriatio quam sit uana, apparet ex opposita refutatione mea breui, Et iudicare facile est paulo attentius intuenti sacras literas & patrũ scripta. *Imponens nunc summum fastigium, fraternæ tuæ charitatis opera strenuè exerces: in sublimi elatus iacis iterum falsas tuas criminationes, calumniaris, & de calumnijs insontem accusas.* Persequeris nihil male meritum, & conquereris me persecutionem inferre. Ego uero nõ infero, uestræ uirtutes uobis inferunt. *Expostulas quod urbis uestræ ministros plus satis feruentes accenderim, Ego uero ignem mali dissidij nullum accendi, uos accendistis. Illum ignem excitare si possem, de quo Dominus ait: Ignem ueni mittere in terram, & quem Apostoli, inflammati in die Pentecostes, per orbem accenderunt, gauderem, & gratias Deo agerem.*

Sancto-

sancto illo igne Ecclesiam illius urbis ar-
re, laudi potius quàm uitio uerti debet. Insi-
tos eos plus satis efferuere, etiam iusti fer-
uis metas transilire. Si quid habes coram ac
es: arbitror satis habituros animi, ut sese
endant, & à se remoueant intentatas de il-
la tibi iniuria accusationes. Audies inter
alia, audaces esse pro commissis sibi ouibus
Christi contra lupos, feruere iusto zelo contra
turbatores, pio dolore commotos ægre ferre,
mari & turbari pacatum statum Ecclesiæ,
gregem collectum dispergi, ad uenenata pa-
scua abduci, pro quo Deus sanguinem suum im-
pendit.

Quid igitur te, ut istuc ageres, mouisse dicam? quibus te stimulis huc adactum fuisse credendum est? His nimirum, te male habet, te pungit, tibi displicet, optimi uidelicet huius Senatus erga nos benignitate, tui, tui, inquam Senatus, in optimos ac fideles Christi exules factum condemnari, uel potius

potius rabiem tuam, quam tute in hos ipsos exercebas, dum modis omnibus, ac quantum in te erat, apud magistratus quoslibet efficere conabaris, ne qua ipsis, uel in asperrimæ hyemis frigoribus, exhiberetur humanitas. O factum malum, atq; homine indignū, nedum Christiano, Deiq; ministro. Atq; in hoc ipso ita tibi places, ut eos quos semel odio habere, idq; sine ulla causa in animum induxisti, persequi non dubites, quo innocuo ipsorum sanguine explearis, ac liberè deinde triumphum canere possis.

Te malè habet.)

Poetice fingis falsas causas.

Tibi displicet.)

Displicent mihi quæ scio Deo displicere, & spiritum sanctum contristare in cordibus piorum.

Optimi Senatus benignitate.)

Laudas nunc de beneficiis, uituperaturus si non

non præberet nidum. Qualis sit benignitas, iudicent alij, prohibente Deo, recipere ciuitatem ueneno Sacramentario et alijs erroribus imbutos, malis parcere, sinere lædi suos, permittere Ecclesiam scindi, salutarem concordiam & pacem concuti. Cæterum non est solummodo benignitas præbere hospitium, & temporarijs uitæ commodis in una ciuitate concedere frui, sed multo magis est benigne facere, errantes quærere & reducere, doctrinam salubrem communicando falsæ doctrinæ autores coercendo, subtrahendo externa solatia, ut non negligantur æterna.

Tui, tui, inquam, Senatus.)

Contine te ô bone, quid fremis? cohibe iracundiam, ne quid erumpat, quod recidat in tuum caput. Constat pientissime nostro Senatui sui facti ratio. Deposcat quis ab eo, reddet ubi opus est. Neq; solum nostri magistratus factum culpas, sed etiam reliquarum ciuitatum, & regis præditi insigni pietate, à quibus interdictum est Sacramentarijs & Anabaptistis subditorum suorum societate. Verbum Dei sit iudex, utrum hi benefecerint an alij.

Vel

Vel potius rabiem tuam.)

Postquam caninos dentes exeruisti in Senatum, ab eo in me insilis, ut me dilaceres. Inseris fictam & falsam narrationem, me apud Magistratus quoslibet conatum esse efficere, ne profugis ex anglia exhiberetur humanitas, hoc est, ne hospitio exciperentur, uel in asperrimæ hyemis frigoribus. Hæc uel ipse fingis, uel stulte credulus accepta à delatoribus cõtra me audes scribere. Quos dicas magistratus quoslibet, nostræ ne ciuitatis, an etiam aliarum, non satis assequor. Siue autem nostræ ciuitatis siue aliarum magistratus intelligas, mendacium tuum uerè refello, negans me quicquam conatũ esse apud quenquam fingentem magistratu, siue alibi siue in nostra urbe, ut locus hospitij exulibus non daretur. Testis est mihi totus Senatus, & petenti testimonium non recusabit dare. Edictum suum contra Anabaptistas & Sacramentarios promulgauit magistratus, me non solicitante imo ne quidem sciente. Vidi id ante publicatum, quam quicquam de eo audieram. Mensis erat Martius cum promulgaretur, & Martinus Micron cum paucis siue Anglis siue Gallis uerno tempore Sabbato ante Do-

Dominicam quam uocant Lætare in me
dei ueniret, adductus iussu iudicis à publico
ministro. Verno autem tempore non solēt esse
acerrima frigora. Quid tu ergo fabularis, me
impediuisse, quo minus exules inuenirent apud
me hospitium in asperrimis frigoribus? Quod
si erat officij, magistratus iussu cum uno atq;
altero ex peregrinis perito linguæ latinæ con
ferebam, comitatus rectore scholæ & uno ex
meis comministris, offerebam etiam me Mi-
roni petenti ad priuatum colloquiū, ad quod
cum utrinq; aliquot conuenissent, aliam ratio-
nem instituit ille postulabat. Magistratus suum
faciebat officium, cum intelligeret pertinaces
in suo errore persistere. An peregrini tentauc
rint apud Magistratū obtinere, quod alibi pe
cunia, non propter Iesum gratis obtinuerūt,
ne hac quidē hora mihi satis constat. In alienis
enim rebus non decet nos esse curiosos. Inani
igitur & uano clamore reples cœlum & au-
res, exclamans. O factum malum. Quod
si audetis adeo absq; ullo pudore mentiri in
rebus in medio positis, quis fidem uobis habe-
at in alijs remotioribus à communi noticia,
in quibus fidei & salutis cardo uertitur? quis
nisi

nisi extrema maleuolentia suffusus uestris sanis criminationibus et conuicijs moueatur

Ac strenuè quidem in hoc imitaris Draconem, de quo in Apocalypsi habetur: Qui cum potestatem sibi denegatam esse uidisset qua mulieri nocere posset, eo quod alæ ipsi datæ essent, quibus auolaret in locum desertum, ubi nutriretur 1266 ejiciebat ex ore suo aquã instar fluminis, ut hoc modo mulier absorberetur.

Draconem imitaris.)

Hæc scilicet proflunt ex lympido fonte synceræ tuæ dilectionis. Semel atq; iterum uerba mellita ore perstrepis, dilectum fratrẽ appellans, quem crudeliter accusas sanguinis cupidum esse.

Equidem Deo teste affirmo, quod cupidissim tuæ salutis: innocens autem ero à tuo sanguine, qui non destiti uestros errores uobis in oculos ponere, ut rediretis in uiam: Discutio conscientiam & facta uestra, admodete, ne uos uestris demolitionibus imaginum et Sacramentaris

...ctrina ac talibus, præbueritis aliquam ... effusi sanguinis.

(Qua mulieri nocere posset.)

...elle applicas locum Apocalypsis. Vos ...mentarij estis illa mulier amicta sole & ... habens sub pedibus: principes, docto... populus & Ecclesiæ, quæ non applau... uestris placitis & errores uestros perse... ...tur; sunt draco deuorans sanctam Eccle... Cinglianam. Vos estis alendi & fouendi ...litudine, hoc est, in exilio per dies 1266. ...ndicant tempus persecutionis Ecclesiæ ... Papa. Vide ne in nimis longum interual... extendas tempus uestri exilij, si per tot ...os durabit.

Sed putas ne Ioachime, te ita ...positurum uiris optimis ac pru...ntissimis urbis tuis Senatori...us? Tu ne speras futurum, ut ...audaces tuas, uel potius omni ...dore uacuas detrectationes, a...mum sententiamq; mutent? Tu... existimas, quod insipidis tuis, ac

nulla ratione confictis criminationibus moti desistere uelint.

Putas ne te ita impositurum.)

Calumniose meam admonitionem uocat impostruram. D. Lutherus non fuit impostor, is uestrum Senatum admonuit, cuius admonitio à me renocata est ad memoriam uestri Senatus.

Vacuas detrectationes.)

Non detraxi clam, uel à tergo: palam scripsi, & quod feci, defendo recte beneq; me feciss e, & in posterum Deo adiuuante defensurus sum.

Animum mutent.)

Non est in hominis potestate, animum cuiusquam mutare. Nostrum est hoc spectare, ut monendo, arguendo, consulendo mutentur. Si nulla efficitur mutatio, pertinaces Deo rationem reddent.

Insipidis criminationibus.)

Vobis nihil sapit nisi attemperatum sit ad uestrum palatum, & ad uestros affectus, omnia sunt fobricitanti, corrupto & insipido uestro palato

...insipida & amara, quantumuis sapi...
...& dulcia.

Atqui longe aliud boni, boni in
...am & pij omnes ab ipsis iampri-
...m expectarunt, ac etiamnum ex
...stant. Ei uero expectationi tam
...chre tamq; fœliciter respondēt
...t Deo gratia) ut si tu intuerere,
...anto nos amore, quanto fauore,
...ta deniq; humanitate prosequā
...r, et quidē ab eo ipso die, quo tuā
...derunt epistolam, animum tuum
...nta amaritudine repletū iri putē,
...quidē is scriptis tuis respondeat,
...od aliter fieri nō potest, unde e-
...m potius quā inde illa prodire po
...issent nō uideo) quanta animi no
...ri exultant lætitia in Domino, ob
...m ingens tamq; eximium, quod
...nobis contulit beneficium. Hei
...achime tu quidē te quæris ast in-
...enire nō potes. Neq; enim ista est
...a, sed ea potius, qua nos Paulus

ducit, ut initio sum præfatus.
igitur gradiare, in hoc nostro
gocio.

Quanto amore, quanto fa-
uore.)

Respondet tibi pro me Apostolus 1. C.
13. dicens: Si omnem substantiam meam
gauero in pauperes, charitatem non habe
nihil sum.

Si qui ex uera charitate propter Chri
& ueritatem peregrinos, inopes & mis
amplectuntur & in sinu habent gaudemu
animo, fortaßis sunt, qui persuasi uestram
dem in omnibus synceram esse, zelo & st
dio, ut putant bono, peregrinis hospitia pr
bent, & alia humanitatis officia præsta
quanquam ignorantia in clara luce non
cuset, cum per multos annos syncera doct
à fidelibus ministris prædicata sit, & eo
doctrina auditoribus non ignota esse ne
mere deseri debeat. Si autem aliquibus
fit per contentionem & æmulationem,
bonis ægre fit, iustus est dolor, benefacta
bono animo fieri. Quis pius afficiatur

cia

...ideat Arianos & Anabaptistas, aut a-
...lestis doctrinæ corruptores, cum peri-
... & damno Ecclesiæ, in sinu foueri?

...nimum tuum repleri amaritudine.)

...ideo & audio multa de fœlicitate et suc
...malorum, florent impij, fruuntur secun-
...bus papistæ, Turcæ, multiq; scelerati, &
...n æquo animo toleramus & uincimus ista
...dala. Si Deo placeret, me intueri in ali-
...ciuitate, in precio & honore ibi esse Sa-
...entarios, Anabaptistas & tales, ferrem
...gratia adiutus & præmunitus consolati-
... proposita in Psalmo 37. & 73. Si pate-
...aliquid humanum & commouerer ad in-
...ationem, idem paßi sunt sancti prophetæ:
...iterer tamen ut superior essem istis affe-
...us.

Quod si qua in re errare tibi ui-
...mur siue in doctrina siue in mo-
...bus, doce nos cum mansuetudi-
...n spiritu, & quidem per Dei uer-
...um, nosq; te libenter atq; ex ani-

mo audiemus. Hoc enim est Chri-
sti ministri.

Nos te libenter audiemus.)

*Perinde ut hactenus me audiuistis, qui ue-
rbum Dei, non fabulas, non figmenta hominum
proposui. Auscultaretis mihi, ut Iudæi solent
audire ueritatem cum conuicti obturant au-
res. Audiretis me, si ea quibus præoccupati
& constricti sunt animi uestri, afferrem.*

Tyrannice autem homines co-
gere & uelle, ut reluctante consci-
entia te sequantur, nō modo à Chri
sti spiritu alienum, sed & prorsus
inhumanum est. De huiusmodi ho
minum genere, Iustinus Philoso-
phus & martyr inquit: Iam uero
quosdam nouimus, qui secundum
carnem proficientes ad suam iram
Euangelium detorqueant, uelintq;
saluatoris nostri oracula suæ in ira-
cundiam propensionis decreto ac
commodare: quibus si usu uenerit
ut aliquos gehennæ tradere pos-
sent,

sent, totus etiam mundus ab ipsis cõsumeretur. Attamen, quantum in ipsis est, et condemnant, & ignis fornaces accendunt.

Tyrannice homines cogere.)

Nemo apud nos tyrannice quenquam cogit. Tuis papistis in Anglia dominantibus talia scribas. Non præsumo quenquam aliter cogere quã Dominus in ministerio ecclesiæ iubet compellere intrare. Magistratus cogit pro sui officij ratione, moderatè coercẽdo, id uero nõ est tyrannice cogere. Si haberetis regnũ uestrũ siue in Anglia siue alibi, non sustineretis me, aut quemquam contradicere uestræ doctrinæ, non ferretis aliquid mutari in uestræ Ecclesiæ administratione nec concordiam distrahi, obsisteretis ubiq;, nec tamen diceres, tyrannice uos cogere: non aliter de nostris quam tuis factis iudices. Iustini dictum appositè applicabis ducibus tuis tibiq; ipsi, uos proficitis secundũ carnem. Detorquetis Euangelicas scripturas, accommodatis oracula Saluatoris ad uestræ in iracundiam propensionis decretum, uos, ut gehennæ tradatis aliquos cuperetis mun-

dum conflagrare incendio Sacramentario[illegible] finite esse eiusmodi.

De his ut te monerem mihi nō sum est, Ioachime frater in Christo dilecte: oroq; per Domini nostri Iesu Christi reuerentiam, ut hæc in bonam partem interpetreris, & in posterum ab eiusmodi acerbitate absistas; quin potius coniunctis uiribus aduersus antiquum Serpentem Draconem illum magnum & Antichristū insurgamus, qui Christi Ecclesiam inuasit & occupat. Vale.

In bonam partem interpreteris.)

Vis me nullam ueritatis, nullam conscientiæ, nullam innocentiæ habere rationem? Vis laudari à me, cum maledixeris, te bene dixisse, cum malefeceris fecisse bene? Vis me agnoscere crimina falso in me coniecta, quod sim uastator Ecclesiæ, calumniator, imitator draconis? Vis me dicere, tenebras esse lucem, me

[illegible]

bonum è Impegisti alapas, ueritatem læ-
[illegible], defendisti falsam doctrinam, & postulas,
[illegible] hæc omnia in bonam partem accipiam, at-
[illegible] Dei præceptum uetat, falsum testimonium
[illegible]ere contra ueritatem, contra proximum,
[illegible] contra semetipsum, mihiq; dat potesta-
[illegible] iusta ratione tuendi innocentiam meam,
[illegible]ito quæ bona sunt, quæ pia, quæ Deo gra-
[illegible], quæ uera sunt, pro his decertes, tum habe-
[illegible] me, tuorum factorum & uerborum candi-
[illegible] in æquum interpretem.

Desistas ab huiusmodi acerbitate.)

Veritas uobis est acerba: à defensione ue-
[illegible]tatis mihi desistendum esset, si nihil scriben-
[illegible] aut dicendum esset, nisi quod uobis sit ma-
[illegible], auribus uestris molle, animis dulce &
[illegible]undum. Acerbum esse non putas, te cru-
[illegible]liter criminari et conuiciari, maledictis pro
[illegible]dere, ueritatem & famam bonam lædere,
& putas acerbitatem esse, me pugnare pro
ueritate, legitima defensione criminationes
falsas & maledicta repellere? Quod tibi non

uis fieri alteri ne feceris, obtempera tibi
& ab huiusmodi acerbitate desiste. Iam a
te tibi obtuli, iamq; iterum offero, ne verb
quidem uno asperiore offensurum te, si omis
quæ non pertinent ad causam conuicijs, calum
nijs & sophismatibus, argumentis & ratioci
bus mecum agere & conferre uelis.

Aduersus Antichristum in
surgamus.)

Non solus Papa Romanus Antichristus est,
sed etiam quisquis Christum aliter prædicat,
quàm ipse de se prædicari voluit, & ab Apo
stolis prædicatus est. Christus dicit: Hoc est
corpus meum, qui contra dicit, negans quo
ille esse pronunciat, Antichristus est contr
hunc insurgit, qui dimicat pro Catholica do
ctrina & fide de cæna Domini, Desinite igi
tur contradicere filio Dei, desinite in nos gr
uius, quam in Romanum pontificem insurge
re, arma infesta inferre, desinite Antichris
portas aperire, ut intrudat Ecclesiam, ide
nobiscum sapite, sentite & loquimini, & n
biscu

um ſub imperatoris noſtri Ieſu Chriſti ſi-
fideliter militantes, in Antichriſtum, in
dopropheta, & hæreticos inſurgemus,
ſcribus occluſis ſectis & ſeductoribus,
Chriſto Domino portæ aperiantur,
& Satanæ regno deſtructo, Re-
gnum eius adueniat,
Amen.

FINIS.